Ἀριθ. 317 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Ζ'

# ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθυνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 8 — 24 Ἰανουαρίου 1882

Περὶ τῆς συμφορωτέρας

## ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΝΟΙΑΝ ΔΙΑΙΤΗΣ

Μεταξὺ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν ἡ τῶν νόμων καὶ ἡ τῶν φαρμάκων εἶναι πιθανῶς αἱ μᾶλλον ἀτερπεῖς, καὶ ἐν τούτοις δυστυχῶς αἱ μόναι, πρὸς τὰς ὁποίας ἀναγκάζεταί τις ἑκὼν ἄκων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον νὰ σχετισθῇ. Ἂν εὐκολώτατον ἦναι εἰς πάντα ἄνθρωπον νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ χωρὶς οὐδὲ κἂν νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἀστρονόμοι, ἀρχαιοδίφαι, γεωλόγοι καὶ χημικοί, ἡ κακὴ ἀφ' ἑτέρου ποιότης τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐξαιρετικὸν εὐτύχημα πρέπει νὰ λογισθῇ ὁλόκληρος βίος ἢ καὶ ὁπωσοῦν μακρὰ αὐτοῦ περίοδος πάντῃ ἀπηλλαγμένη καταναγκαστικῶν σχέσεων πρὸς δικηγόρους καὶ ἰατρούς. Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους περιοριζόμενοι σήμερον, πιστεύομεν ὅτι οἱ λαβόντες μακρὰν τούτων πεῖραν, οἱ πολλὰ δηλ. ἀναγκασθέντες νὰ καταπίωσι φάρμακα καὶ κατορθώσαντες νὰ ἐπιζήσωσι τούτων, ἔτυχε βεβαίως νὰ παρατηρήσωσιν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ εἶναι ἡ μόνη ἴσως ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας οὐ μόνον αἱ θεωρίαι ἀλλὰ καὶ τὰ πρακτικὰ πορίσματα, ἀντὶ ν' ἀποκτῶσι διὰ τοῦ χρόνου ἐπιστημονικὴν στερεότητα, οὐ μόνον μεταβάλλονται καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ καὶ ὑπακούουσιν ὡς τὰ ἐνδύματα εἰς εἶδός τι συρμοῦ. Οὕτω ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαληνοῦ καὶ ἱκανὸν ἔπειτα χρόνον τοιαύτη ἐπεκράτει ἐν ταῖς συνταγαῖς ἕξις πολυτελείας, ὥστε οὐδὲν φάρμακον ἐθεωρεῖτο ἱκανὸν οὐδ' ἁπλοῦν βῆχα νὰ θεραπεύσῃ, ἂν δὲν συνέκειτο ἐξ εἴκοσι τοὐχάλιστον συστατικῶν, ἀνάλογον δὲ τῆς βαρύτητος τῆς νόσου ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ βαρύτιμον τοῦ ἀντιδότου, πρὸ πάντων δὲ νὰ περιέχῃ ἀρκοῦσαν δόσιν μόσχου, ἠλέκτρου, ἐλεφαντοκόνεως, σμύρνας, κοράλλου, ὑακίνθου πολλάκις δὲ σμαράγδων καὶ μαργαριτῶν. Τὸ ἄκρον τοῦτο ἄωτον τῆς πολυτελείας διεδέχθη ὁ συρμὸς τῆς ἄκρας λιτότητος, ἀποδειχθέντος καὶ θεωρουμένου ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὡς ἀνεπιδέκτου ἀμφισβητήσεως, ὅτι οὐ μόνον τὴν σμύρναν καὶ τοὺς μαργαρίτας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἀνεξαιρέτως φάρμακον δύνανται αἱ βδέλλαι ν' ἀντικαταστήσωσιν ἐπιτυχῶς πρὸς ἴασιν πάσης νόσου. Ὅπως δὲ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ταῦτα ἀναφέροντες ἀποβλέπομεν εἰς τὸν ἐν τῷ Γιλβλὰς αἱμοβόρον δόκτορα Σαγκράδον, καλὸν εἶναι νὰ ἐνθυμίσωμεν ὅτι εἰσηγητὴς τῆς τοιαύτης ἁπλοποιήσεως τῆς θεραπευτικῆς ὑπῆρξεν ὁ κλεινὸς Βρουσσαί, ὁ ἐν διαστήματι τριακονταετίας κατορθώσας νὰ φέρῃ εἰς χρεωκοπίαν τοὺς πλείστους ἐν Παρισίοις φαρμακοπώλας καὶ νὰ ἐξαντλήσῃ πάντα τῆς Γαλλίας τὰ βδελλοτρόφα ἕλη. Οὐχ ἧττον δὲ τοῦ ποιοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φαρμάκων ὑπόκειται καὶ ἡ ἐκτίμησις τοῦ καταλλήλου αὐτῶν πρὸς θεραπείαν ποσοῦ εἰς ἱκανῶς σπουδαίας κατὰ καιροὺς καὶ κατὰ σχολὰς διακυμάνσεις, ὁτὲ μὲν ἀνὰ δράκας, ὁτὲ δὲ ἀνὰ ἀόρατα καὶ ἀβαρῆ μυριοστημόρια τοῦ κόκκου χορηγουμένης πρὸς ἴασιν τῆς αὐτῆς νόσου τῆς αὐτῆς οὐσίας. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου τοῦ ἐφ' ὁλοκλήρους δεκαετηρίδας θεραπεύοντος ἀσφαλῶς ὡρισμένην νόσον καὶ εἶτα κηρυττομένου αἴφνης πρωΐαν τινὰ ἀμοίρου πάσης ἰαματικῆς ἀρετῆς; Τί περὶ τοῦ φωσφόρου, ὅστις πρό τινων μὲν ἐτῶν ἀπέδιδε τὸ πῦρ καὶ τὴν ῥώμην τῆς νεότητος καὶ τῆς ὑγείας εἰς τοὺς ἐκ τῆς νόσου ἢ τῆς ἡλικίας ἐξηντλημένους, σήμερον δὲ θεωρεῖται ὡς δυνάμενος νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τεχνητὴν μόνον παραγωγὴν θανατηφόρου ἰκτέρου; Τί περὶ τοῦ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη θαυματουργήσαντος ἐλαίου τοῦ ὀνίσκου, ὅπερ παρίσταται ἤδη ἡμῖν ὡς κατ' οὐδὲν ἰαματικώτερον τοῦ τῆς ἐλαίας, τοῦ βουτύρου τοῦ ἀλείμματος ἢ πάσης ἄλλης λιπαρᾶς τροφῆς; Τί δὲ περὶ τοῦ θεωρουμένου σήμερον ὡς ἀμοίρου πάσης θρεπτικῆς ἰδιότητος κρεατείου ζωμοῦ καὶ τῆς χλωρούχου τιτάνου, τῆς ὁποίας αἱ ἀναθυμιάσεις μέχρι μὲν χθὲς κατέστρεφον ἀσφαλῶς πάντα τὰ νοσογόνα μιάσματα, σήμερον δὲ κηρύττονται ὑπὸ τοῦ κ. Χρηστομάνου ὡς καταστρέφουσαι μόνην τὴν ὑγείαν τῶν ἀναπνεόντων αὐτάς; Καὶ τὰ μὲν ἀνωτέρω ἐνδιαφέρουσιν εὐτυχῶς μόνους τοὺς νοσοῦντας, ἕτερα ὅμως οὐχ ἧττον εὐμετάβλητα καὶ ὑπήκοα τοῦ συρμοῦ ἰατρικὰ παραγγέλματα ἐκτείνουσι τὸ κράτος αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοὺς καλῶς ἔχοντας, τὸ δὲ λυπηρότατον οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀπό τινος χρόνου τῆς διανοίας. Ἀφ' ἧς ἡμέρας διάσημός τις φυσιολόγος ἢ μᾶλλον θορυβοποιός, ὁ Μολεσχὸτ, ηὐδόκησε ν' ἀποφανθῇ ὅτι «οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἡ σκέψις εἰμὴ ἔκκρισις τοῦ ἐγκεφάλου ὡς τὸ οὖρον τῶν νεφρῶν» καλὸν ἐνόμισαν πλεῖστοι

ἀσκληπιάδαι νὰ θεωρήσωσιν ὡς ὑπαγομένην εἰς τὴν ἁρμοδιότητα αὐτῶν καὶ αὐτὴν τὴν μέχρι χθὲς ἄϋλον, σήμερον δὲ, προσκαίρως ὡς ἐλπίζομεν, ὑλικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφοῦ δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν φυσιολόγον, «ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἄνευ δαπάνης φωσφόρου ὕπαρξις διαλογισμοῦ», εἰς τοὺς ἰατροὺς βεβαίως ἀπόκειται νὰ ὁρίζωσιν καὶ τὴν εἰς τὴν διάνοιαν ἁρμόζουσαν δίαιταν, προνοοῦντες ὑπὲρ ἀποταμιεύσεως καὶ ἐγκαίρου ἀνανεώσεως ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς τὸ ὀρθῶς σκέπτεσθαι ἀναγκαίας ποσότητος φωσφορούχου ὕλης. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ φωσφόρος εἶχε κηρυχθῆ ὑπ' αὐτῶν κατάλληλος εἰς παραγωγὴν οὐχὶ Ἀριστοτελῶν, Νευτόνων, Ἑγέλων, Δαρβίνων καὶ ἄλλων τῆς ἀνθρωπότητος φωστήρων, ἀλλὰ μόνον ἰκτερικῶν, καὶ πλὴν τούτου εἶχε τὸ πολὺ μεῖζον ἐλάττωμα νὰ μὴ ἦναι πλέον τοῦ συρμοῦ, ἀφοῦ ἔπαυσε νὰ θαυματουργῇ ἐν ταῖς συνταγαῖς τοῦ Λοβελίου, Λεσκὸτ, Γλόβερ, Γεδερσὴν, Ταβινιὼ, Κρουβελιέρου καὶ ἄλλων διασήμων φωσφοροδοτῶν, οὐδὲ λόγος ἠδύνατο νὰ γίνῃ περὶ χρήσεως αὐτοῦ καθημερινῆς ἐν αἰθερίῳ διαλύσει. Ἐκ πασῶν ἀφ' ἑτέρου τῶν χρησίμων εἰς βρῶσιν οὐσιῶν μόνοι οἱ ἰχθύες φαίνονται περιέχοντες ἀρκοῦσαν δόσιν ἀκινδύνου φωσφόρου· κατὰ τῆς χρήσεως ὅμως καὶ τούτων ἐπὶ σκοπῷ πνευματικοῦ κέρδους ἠγείρετο ἡ πρόχειρος ἔνστασις, ὅτι οἱ Λάπονες, οἱ Ἐσκιμῶοι καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἰχθυοφάγοι λαοὶ διεκρίνοντο ἐπὶ παροιμιώδει βλακείᾳ πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκτάκτῳ εὐφυΐᾳ, καὶ πλὴν τούτου ἰχθύες παρετίθεντο κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι κληρονόμους τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ ἐγένετο σκέψις περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ φωσφόρου διὰ τοῦ ἀζώτου· ἔκτοτε δὲ δὲν ἔπαυσαν οἱ ἀσκληπιάδαι τοῦ τελευταίου συρμοῦ συνιστῶντες τὴν χρῆσιν τῆς ἀζωτούχου τροφῆς, ἤτοι τὴν κρεωφαγίαν, ὡς συντελεστικωτάτην οὐ μόνον πρὸς σωματικὴν εὐεξίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς παραγωγὴν ἐγκεφαλικῆς ἐκκρίσεως ἀρθόνου καὶ ποιότητος ἀγαθῆς. Κρέας καλὸν καὶ πολὺ πρέπει νὰ τρώγωσι πρὸ πάντων οἱ πνευματικῶς κοπιῶντες, ὅπως ἀποβῶσιν ἄξια λόγου τῆς ἐργασίας αὐτῶν τὰ προϊόντα, ὀρθοὶ οἱ συλλογισμοὶ, ἀκριβεῖς αἱ παρατηρήσεις, εὔγλωττοι αἱ ἀγορεύσεις, ἄμεμπτον τὸ ὕφος καὶ ἁρμονικοὶ οἱ στίχοι. Εἰς τὴν καλὴν τοῦ κρέατος ποιότητα καὶ ἀρθονίαν ὀφείλει ἡ Ἀγγλία οὐ μόνον τοὺς ῥωμαλέους αὐτῆς ἐργάτας, τοὺς σιδηρόχειρας πυγμάχους καὶ ἀπαραμίλλους ναύτας, ἀλλὰ καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, τὴν εὑρετικότητα, τὴν ἐμβρίθειαν καὶ τὴν πανδαμάτορα ἐπιμονὴν, τὸν Πὶτ, τὸν Οὐελλιγκτῶνα, τὸν Νέλσωνα, τὸν Ἕρβερ Σπένσερ καὶ αὐτὸν ἴσως τὸν Σαιξπεῖρον. Ἄνευ καλοῦ κρέατος ἀδύνατον ἤθελεν εἶναι εἰς τὸν Γλάδστωνα νὰ ὁμιλῇ ἐπὶ τέσσαρας κατὰ σειρὰν νύκτας ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ εἰς τὸν Δαρβῖνον ν' ἀγρυπνῇ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας, κατασκοπεύων τὸν νυκτερινὸν βίον, τὸν ὕπνον ἴσως δὲ καὶ τὰ ὀνείρατα τῶν φυτῶν. Ὅπως δὲ τῆς Ἀγγλίας ἡ ἐν παντὶ πράγματι ὑπεροχὴ ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν περίσσειαν καὶ τὴν ἔξοχον ποιότητα τῆς ἀζωτούχου τροφῆς, ἣν παρέχουσιν οἱ νεμόμενοι παχυχλόους λειμῶνας καλλίμηροι βόες, οὕτω καὶ διὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν μικρότητα πταίει πρὸ πάντων, κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς νέας σχολῆς, τὸ ἄχυμον, ἡ πρὸς τὸ στυπίον ὁμοιότης καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἀνεπάρκεια τῆς ἐπιουσίου κρέατος μερίδος. Εἰς ταύτην πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἡ νωθρότης καὶ ἀκηδεία τοῦ νεοελληνικοῦ χαρακτῆρος, τὸ μέχρι βλακείας ἀνεκτικὸν τοῦ λαοῦ, ἡ ἔνδεια πάσης πρακτικῆς ἰδέας, ἡ ἀνούσιος τῶν παρ' ἡμῖν ῥητόρων καὶ ἀρθογράφων ἀπεραντολογία, αἱ περὶ βακτηρίδων καὶ τυφικοῦ ἰοῦ διατριβαὶ τῶν ἡμετέρων ἐπιστημόνων καὶ αὐτοὶ πιθανῶς οἱ στίχοι τῆς Κρητηΐδος. Ἡ ποιότης πάντων τούτων ἤθελεν εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα καὶ ἐλαχίστη ἡ μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ νεοελληνικῶν τοῦ πνεύματος προϊόντων διαφορὰ, ἂν παρείχετο καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον ἐγκέφαλον ἡ ἀρκοῦσα ποσότης ἐκλεκτοτέρας καυσίμου ὕλης· ἂν πλείονας δηλ. ἐτρώγομεν ὡς οἱ ὁμηρικοὶ ἡμῶν πρόγονοι μηροὺς καὶ ὤμους βοῶν καὶ ὀλιγωτέρας κολοκύνθας, ὧν ἡ κατάχρησις ἐπήνεγκε τὴν μαστίζουσαν ἡμᾶς πνευματικὴν ἀναιμίαν, ἤ, ὡς ὠνόμαζεν αὐτὴν ὁ Σενέκας, *ἀποκολοκύνθωσιν*. Τοιοῦτο εἶναι τὸ τελευταῖον ἐξαγόμενον τῆς σήμερον ἐπιστήμης καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ ὁποίου πολλάκις ἐγενόμεθα καὶ ἡμεῖς ἀκροαταί. Τὸ δόγμα τοῦτο ὑποστηρίζουσιν οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ διὰ μακρᾶς ἁλύσου παντοίων ἱστολογικῶν, φυσιολογικῶν, χημικῶν καὶ ἄλλων ἐπιχειρημάτων, πρὸ τῶν ὁποίων κλίνομεν τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον ὀφείλει ἡ ἄγνοια εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἔστω καὶ τὴν καθ' ἑκάστην μεταβάλλουσαν γνώμην. Ἀλλ' ἂν ὁ σεβασμὸς οὗτος ἐπιβάλλει νὰ πιστεύσωμεν τὴν κρεωφαγίαν ἀπαραίτητον ὅρον ἀγαθῆς τοῦ ἐγκεφάλου ἐργασίας, οὐδόλως ἀφ' ἑτέρου ἀπαγορεύει ἡμῖν καὶ νὰ ἐξετάσωμεν τί ἔτρωγον οἱ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ ἐπὶ ὑπεροχῇ πνεύματος διακριθέντες. Ἀφοῦ δὲ ἐπεμβαίνουσιν ἀπό τινος χρόνου οἱ ἰατροὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν δίαιταν, ἐδικαιούμεθα ἴσως καὶ ἡμεῖς ν' ἀναμιχθῶμεν εἰς τὸν ἀνήκοντα αὐτοῖς ἀναντιῤῥήτως κανονισμὸν τῆς συμφορωτάτης εἰς τὸ σῶμα, προχείρως παρατηροῦντες ὅτι, καίτοι κηρυττομένης σήμερον τῆς κρεωφαγίας ἀπαραιτήτου πρὸς μακροβιότητα καὶ ῥώμην, πάντες ἐν τούτοις οἱ διανύσαντες τὸ μετὰ τοὺς Πατριάρχας ὅλως ἐξαιρετικὸν ἐπὶ τῆς γῆς στάδιον ἑκατὸν πεντήκοντα ἢ κατά τι ὀλιγωτέρων ἐτῶν καὶ τὰ ἐννενήκοντα ἐννέα ἑκατοστὰ τῶν ὑπερβαινόντων τὰ ἑκατὸν ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν χορτοφάγων ἀγροτῶν. Ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἔχομεν τοὺς πίνακας, ἐφ' ὧν στηρίζεται ὁ ἀνωτέρω ἰσχυρισμὸς, καὶ τὸ καθιστῶν περιττὴν πᾶσαν ἐκ τούτων παράθεσιν συμπέρασμα τοῦ περὶ *Μακροβιωτικῆς* δοκιμίου τοῦ περιωνύμου ἐν ἰατροῖς Οὐρελάνδου, καθ' ὃν: «Πάντες οἱ ἐξαιρετικῶς μακρόβιοι ἐτρέφοντο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς διὰ λαχανικῶν, ὀσπρίων, ὀπωρῶν, γάλακτος καὶ ἄρτου». Ἐσχάτως μόνον ἐφευρεθέντος τοῦ δυναμομέτρου, οὐδεμίαν ἔχομεν στατιστικὴν ἐπιτρέπουσαν ἡμῖν νὰ εἴπωμεν ἄν, πρὶν ἢ ἀναθεματισθῇ ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, παρεῖχεν ἡ λαχανοφαγία καὶ ἀνάλογον τῆς μακροβιότητος ῥώμην· ἀλλ' οὐχὶ ὅλως ἄμοιρον σημασίας καὶ ὑπὲρ ταύτης ἐπιχείρημα φαίνεται ἡμῖν ὅτι εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν πυθαγορείων ἀνῆκε Μίλων ὁ Κροτωνιάτης. Ὁπωσδήποτε ταῦτα εἶναι ἱκανῶς ξένα εἰς τὸ κυρίως ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ζήτημα τῆς διαίτης τῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πνεύματος διακριθέντων. Ἐπίμοχθον πιθανῶς δὲ ἀκατόρθωτον ἔργον ἤθελεν εἶναι ἡ ἀναζήτησις τοῦ τί ἔτρωγεν ἕκαστος τούτων πρὸ πάντων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ταύτην ὅμως δύναται ν' ἀναπληρώσῃ ἐπαρκῶς ἡ κατὰ σχολὰς καὶ αἱρέσεις γενικωτέρα τοῦ ζητήματος ἐξέτασις καὶ τὰ περισωθέντα περὶ τῆς διαίτης πρωταθλητῶν τινων τῆς διανοίας ὡρισμένα χωρία. Τὸ μονοπώλιον τῆς πνευματικῆς ἐργασίας εἶχον παρ' Ἰνδοῖς οἱ Βραχμᾶνες, ὧν οἱ πλεῖστοι ἔζων ὑπερεκατοντούτεις, διατηροῦντες ἀκμαίας μέχρι τέλους τὰς διανοητικὰς δυνάμεις διὰ λαχάνων μόνων καὶ ὀσπρίων. Τὴν αὐτὴν δίαιταν ἠκολούθουν οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ παρὰ τοῖς Πέρσαις οἱ Μάγοι, οἱ μόνοι μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν τὸ πνεῦμα καλλιεργοῦντες. Ἐκ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ αἱρέσεων τὰ πρωτεῖα ἀποδίδονται ὑπὸ πάντων τῶν κριτικῶν εἰς τοὺς Ἐσσαίους, ἀπέχοντας καὶ τούτους ἀπὸ τῶν ἐμψύχων. Περὶ τῆς πασιγνώστου ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποχῆς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρα περιττὸν νομίζομεν νὰ ἐνθυμίσωμεν ἄλλο τι εἰμὴ μόνον, ὅτι μεταξὺ αὐτῶν διέπρεψαν πλὴν τῶν φιλοσόφων καὶ ποιητῶν ὁ Ἀρχίτας καὶ ἄλλοι ἔξοχοι μαθηματικοί, ὅπερ ἀποδεικνύει ἐπιδεκτικὴν σπουδαίων ἐνστάσεων τὴν γνώμην τῶν θεωρούντων τὴν φυτικὴν δίαιταν κατάλληλον εἰς σοφιστικοῦ μόνον λήρου καὶ ματαίων ὀνείρων παραγωγήν. Τὴν γνώμην ταύτην κλίνει νὰ θεωρήσῃ ὡς ἔτι μᾶλλον ἀμφισβητήσιμον ὁ ἀναμιμνησκόμενος ὅτι μεταξὺ πάντων τῶν ἀρχαίων λαῶν διεκρίθησαν ἐπὶ πρακτικῷ πνεύματι οἱ Σπαρτιᾶται, ὧν ἕκαστος οὐδὲν ἄλλο ἐκόμιζε κατὰ μῆνα εἰς τὸ συσσίτιον ἢ μέδιμνον ἀλφίτων, τυρὸν καὶ ξηρὰ σῦκα. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀθήναις κάππαριν καὶ ἐλαίας, καθ' ὃ ὁ ἴδιος λέγει, ἐπροτίμα ὁ Πλάτων νὰ τρώγῃ. Λιτὴ δὲ περιγράφεται ἡμῖν ἡ τράπεζα καὶ τῶν λοιπῶν φιλοσόφων, μὴ ἐξαιρουμένης οὐδὲ τῆς τοῦ φιληδόνου Ἐπικούρου. Τὸ αὐτὸ δὲ δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις. Χάριν τοῦ Σενέκα ἡτοιμάζετο ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐλῇ ἰδιαίτερον δεῖπνον ἀποκλειστικῶς συνιστάμενον ἐκ φυτικῶν βρωμάτων. Μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Γράκχων κατὰ πολὺ τελειότερος ῥήτωρ θεωρεῖται ὁ καὶ ἐπὶ ὀλιγαρκείᾳ διακριθείς. Τὴν λιτότητα, τὰ μαλακὰ κάστανα, τὰς γλυκείας ὀπώρας καὶ τὸν νεόπηκτον τυρὸν δὲν παύουσιν ἀνυμνοῦντες ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὀβίδιος καὶ αὐτὸς ὁ Λουκρήτιος, καίτοι ἄλλως ἀνήκων εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν ἀκράτων ὑλιστῶν. Τί δὲ ἔτρωγεν ὁ ἐπικούρειος Ὁράτιος, τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ὁ ἴδιος διὰ τῶν προχείρων ἐν πάσῃ μνήμῃ στίχων τοῦ «Hoc erat in votis», καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων δι' ὧν περιγράφει λεπτομερῶς τὸ δεῖπνόν του «πρὸς τὸ ὁποῖον ἐπήρκουν, ὁ καρπὸς τοῦ ἐλαιῶνος αὐτοῦ, πικραλίδες καὶ ἐλαφρὰ μολόχη». Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατάλυσιν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ οὐδὲν ἄλλο ἀπέμεινε κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους καταφύγιον εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν ἐπιστήμην πλὴν μόνων τῶν κοινοβίων. Καὶ τούτων ὅμως τὰ πνευματικὰ προϊόντα ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἐφ' ὅσον ἀντὶ τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς ἐν κρυπτῷ καταλύσεως μόσχων, ἐλάφων, ὀρνίθων καὶ χοιρομηρίων ἤκμαζεν ἡ πίστις καὶ τὰ νεόβραστα χόρτα, ὡς δύναταί τις ἀκόπως νὰ πεισθῇ παραβάλλων τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαιοτέρων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ληρήματα τῶν ἔπειτα κρεωφάγων ἀρχιμανδριτῶν καὶ κοιλιοδούλων Καρδιναλίων. Ὅτε δὲ ὡς ἡ ἀρχαία οὕτω καὶ παπικὴ Ῥώμη ἐγένετο θῦμα τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀκολασίας, πλὴν εὐαρίθμων τινῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀναμορφωτῶν, τρωγόντων κρέας ἀναφανδὸν κατὰ τὰς νηστησίμους πρὸ πάντων ἡμέρας, πολὺ μᾶλλον πρὸς ἐπίδειξιν περιφρονήσεως πρὸς τὰς βούλλας τοῦ Βαττικανοῦ ἢ ἐξ ἀδηφαγίας, πάντες οἱ λοιποὶ διαπρέψαντες ἄνδρες κατὰ τὴν λεγομένην περίοδον τῆς ἀναγεννήσεως παρίστανται ὡς οὐχ ἧττον τῶν ἀρχαίων ὀπαδοὶ τῆς ὀλιγαρκείας. Τοιοῦτοι πρὸ πάντων λέγονται ὑπάρξαντες ὁ Ἀβελιάρδος, ὁ Γαλιλαῖος καὶ Ἰορδάνης Βροῦνος· ἔτι δὲ πειστικώτερον φαίνεται ἡμῖν συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἐπιδράσεως τῆς πυθαγορείου διαίτης τὸ παράδειγμα τοῦ κλεινοῦ Βάκωνος, ὅστις τὰ ἀριστουργήματα αὐτοῦ συνέγραφεν ἔγκλειστος ἐν εἱρκτῇ, οὐδεμίαν ἄλλην δυνάμενος νὰ παρέχῃ εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ καύσιμον ὕλην πλὴν λαγήνου ὕδατος καὶ ἡμίσεος μέλανος ἄρτου. Ὁμοίαν περίπου ἐγκράτειαν ἐπέβαλλεν ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἔνδεια εἰς τὸν κλεινὸν πατέρα τῆς πανθεϊστικῆς φιλοσοφίας Σπινόζαν. Ὁ μεταξὺ πάντων τῶν ἐπιστημόνων ἐργατικώτατος Νεύτων, σπανίως εὑρίσκων καιρὸν ὅπως παρακαθήσῃ εἰς τακτικὸν δεῖπνον, ἐτρέφετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ παξιμαδίων, ἅτινα ἐβάπτιζεν εἰς κεκραμένον οἶνον· εἰς ὅμοια δὲ ἀκριβῶς γεύματα ἠρκεῖτο κατὰ μίμησιν τοῦ Νεύτωνος κατὰ τὰς περιόδους μάλιστα ἐκτάκτου ἐργασίας καὶ ὁ πολὺς

Βυρών. Ἐφ' ὅσον προβαίνομεν εἰς πλησιεστέρους ἡμῖν χρόνους κατὰ τοσοῦτον ἀφθονώτεραι καὶ πρὸ πάντων αὐθεντικώτεραι καθίστανται αἱ κατὰ τῶν δογμάτων τῆς κρεωφάγου σχολῆς ἐνστάσεις. Ὁ Μοντέσκιος ἀποδίδει εἰς τὴν βουφαγίαν τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ οὐχὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ τὴν καρτερίαν, ἀλλὰ μόνην τὴν τραχύτητα τοῦ ἤθους, τὴν ἀποπληκτικὴν κρᾶσιν, τὸ φίλερι καὶ τὴν ποδάγραν. Οὐχ ἧττον θερμοὶ ὑπέρμαχοι τῆς φυτικῆς διαίτης κηρύττονται ὁ Οὐφελάνδος, ὁ Χάλλερ καὶ ὁ Βερναρδῖνος Σαμπιέρρος, καθ' ὃν «ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ κρέατος πολλὰ μὲν ἔχει τὰ πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα δὲ δὲν παρουσιάζει κἀνέν». Ἔτι δὲ θετικώτερον ἀποφαίνεται ὁ Ῥουσσώ: «Ἀπόδειξις, λέγει, τοῦ ὅτι ἡ ὄρεξις τοῦ κρέατος δὲν εἶναι φυσικὴ τῷ ἀνθρώπῳ πρόκειται ἀναμφισβήτητος ἡ πρὸς τοῦτο ἀντιπάθεια τῶν παιδίων καὶ ἡ προτίμησις παρ' αὐτοῖς τοῦ ἄρτου, τῶν πλακούντων, τῶν ζυμαρικῶν, τοῦ γάλακτος καὶ τῶν ὀπωρῶν. Κάκιστα δὲ πράττουσιν οἱ γονεῖς οἱ διαφθείροντες τὸ ἔνστικτον τοῦτο καὶ καθιστῶντες τὰ τέκνα αὐτῶν σαρκοφάγα. Ἡ κατάχρησις τοῦ κρέατος, ἂν δὲν βλάπτῃ τὸ σῶμα, ἀποθηριοῖ ἀναμφισβητήτως τὴν ψυχήν». Πυθαγορικῶς ἀνατραφεὶς ὑπὸ αἰσθηματικῆς μητρὸς ἀποστρεφομένης τὸν φόνον κατοικιδίων ζώων, ὁ Λαμαρτῖνος ἐτρέφετο νέος ὢν ἀποκλειστικῶς διὰ λαχάνων, γάλακτος καὶ ὀπωρῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τούτων ἐσχηματίσθη τὰς «Ποιητικὰς Μελέτας». Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἀναμιχθεὶς ἔπειτα εἰς τὴν κοσμικὴν καὶ πολιτικὴν τύρβην ἠναγκάσθη νὰ κρεωφαγῇ, τότε ὅμως ἀντὶ ἀληθῶς «Ποιητικῶν» ἔγραφε ἱστορικὰς δῆθεν μελέτας καὶ στίχους κατὰ πολὺ τῶν πρώτων κατωτέρους. Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Βύρωνος πληροφορούμεθα ὅτι ἐκ φόβου μὴ παχύνῃ, ὀλιγίστην ἐλάμβανε καὶ ἐλαφρὰν τροφήν, ἐκ διαλειμάτων μόνον παρακαθήμενος μετὰ τῶν φίλων εἰς σαρδαναπάλεια δεῖπνα, προσφορωτάτην δὲ τῇ ποιητικῇ ἐμπνεύσει ἐνόμιζε τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὸν δι' ἀφθόνου ἀνθρακούχου ὕδατος κεκραμένον οἶνον τοῦ Ῥήνου. Τὸ γεῦμα ἢ μᾶλλον τὰ τέσσαρα ἢ πέντε καθ' ἡμέραν γεύματα, ἅτινα ἐλάμβανεν ὁ Βαλζὰκ ὁσάκις εἰργάζετο, συνίσταντο ἕκαστον ἐκ κυμβίου καφὲ καὶ μικροῦ ἀρτίσκου, τοιαῦτα δὲ συμβουλεύει συμπόσια εἰς τοὺς ὀρεγομένους «γονίμου συνουσίας μετὰ τῆς Μούσης». Ὁμοίαν ἠκολούθει καὶ εἰς τοὺς πνευματικῶς κοπιῶντας συνίστα δίαιταν, ὁ οὐ μόνον ἐν φιλολόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἰατροῖς διάσημος Βερών. Ἡ ἀφθονία τῶν τοιούτων ὑπὲρ τοῦ συμφόρου εἰς τὴν διάνοιαν τῆς φυτικῆς διαίτης ἀποφάνσεων εἶναι τοσαύτη, ὥστε καίτοι ἔχοντες πρὸ ἡμῶν τὸ ἔργον τοῦ Πορφυρίου «Περὶ ἀποχῆς ἀπὸ τῶν ἐμψύχων», οὐδεμίαν ἠσθάνθημεν ἀνάγκην προσφυγῆς εἰς αὐτό, ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως μακρὸν νομίζοντες καὶ τὸν πρόχειρον ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν κατάλογον μαρτυριῶν. Ἀντὶ τῆς μονοτόνου τούτου ἐξαντλήσεως περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἐξῆς γενικωτέραν καὶ ἱκανῶς πειστικήν, νομίζομεν, παρατήρησιν, ὅτι μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς διανοίας παντὸς αἰῶνος καὶ πάσης χώρας, πολλοὺς μὲν παριστῶσιν ἡμῖν οἱ βιογράφοι ὡς λιτοτάτους τὴν δίαιταν ἢ καὶ ἀποκλειστικῶς χορτοφάγους, οὐδεμίαν ἄλλην θρηνοῦντες ἐνίοτε παρά τισι τούτων κατάχρησιν πλὴν τῆς τοῦ οἴνου, τῆς ἀψίνθου, τοῦ ὀπίου ἢ καὶ τοῦ καφέ, ἀπολύτως ὅμως οὐδένα παριστῶντες ὡς ἐξαιρετικῶς σαρκοβόρον. Ἡ παρομοίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου πρὸς λυχνίαν, τῆς ὁποίας ἡ φωτιστικὴ δύναμις εἶναι ἀκριβῶς ἀνάλογος πρὸς τὴν ποσότητα καὶ τὸ ποιὸν τῆς καταναλισκομένης καυσίμου ὕλης, εἶναι θεωρία ὅλως νέα, ἧς οὐδ' ἴχνος ἀπαντᾶται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καὶ προωρισμένη πιθανῶς νὰ ζήσῃ ὅσον ζῶσι τὰ ῥόδα καὶ αἱ ἰατρικαὶ θεωρίαι.[1]

Ε. Ροΐλης

## Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΕΓΛΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδώ].

Συνέχεια τοῦ σελ. 44.

Ζ.'

Μόνη ἡ δεσποινὶς Λασεγλιὲρ ἠγρύπνει καὶ σκεπτικὴ τὸ μέτωπον ἐστηριγμένον ἔχουσα ἐπὶ τῆς χειρός της, ἐφ' ἧς ἀφθόνως κατέπιπτον οἱ ξανθοί της πλόκαμοι, ἵστατο πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου της καὶ ἤκουε τοὺς συγκεχυμένους ψιθυρισμοὺς τῆς νυκτός· ἤκουε τὸ κελάρυσμα τῶν ὑδάτων, τὸν θροῦν τοῦ σειομένου φυλλώματος, τὴν διακεκομμένην πνοὴν τῆς αὔρας· ἤκουε τὴν μυστηριώδη τέλος συμφωνίαν ἐκείνην τῆς φύσεως, ἥτις ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς νυκτὸς ἀναπέμπεται ὡς ὕμνος ἐναρμόνιος πρὸς τοὺς μαρμαίροντας οὐρανούς. Καὶ ἡ καρδία της ἐσκίρτα, πρῶτον ἤδη ἀορίστου συγκινήσεως αἰσθανομένη παλμούς· διότι ἡ ζωή, ὡς κεκρυμμένη πηγὴ μέλλουσα νὰ ἀναβλύσῃ καὶ ἀνορθοῦσα ἤδη τὴν καλύπτουσαν αὐτὴν χλόην, ἐξεγείρετο ἐν τῇ καρδίᾳ της καὶ συνετάρασσεν αὐτήν. Ἡ Ἑλένη ἀνετράφη ἐντὸς κοινωνίας κομψῆς μὲν καὶ χαριέσσης, ἀλλὰ μονοτόνου, ψυχρᾶς καὶ τυπικῆς· δὲν λέγομεν δυσαρέστου· αἱ δὲ μετὰ τοῦ γέροντος Σταμπλῆ συνομιλίαι αὐτῆς, αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βερνάρδου, ἡ εἰκὼν καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ τεθνεῶτος ἐκείνου νεανίου, ὃν οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει, ταῦτα μόνα ἦσαν μέχρι τοῦδε ἡ ποίησις τῆς νεότητός της. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν ἤκουε τὸν Σταμπλῆ ὁμιλοῦντα περὶ τοῦ υἱοῦ του, ἐν ὅσῳ ἀνεγίνωσκε καὶ ἐπανεγίνωσκε τὰς τρυφερὰς καὶ ἱπποτικὰς ἐκείνας ἐπιστολὰς τὰς γραφείσας ὅλας τὴν ἐπιοῦσαν μάχης καὶ ἐν τῇ μέθῃ τοῦ θριάμβου, τὰς ἐπιστολὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἀπεκαλύπτετο ὅλη ἡ ὑπὲρ στοργή, ὅλος ὁ πρὸς τὴν δόξαν ἐνθουσιασμὸς νεανίου παιδικοῦ τὴν καρδίαν καὶ ἥρως ἐν ταὐτῷ, ἡ δεσποινὶς Λασεγλιὲρ ᾐσθάνετο βαθμηδὸν τὴν ποιητικὴν ἐκείνην ἀγάπην, ἣν ἐμπνέει ἡ ἀνάμνησις φίλου προώρως καταλιπόντος τὸν κόσμον. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο αἴσθημα ἀνεπτύχθη μυστηριωδῶς ἐν τῇ καρδίᾳ της· καὶ διατί νὰ φοβηθῇ ὄνειρον, οὗτινος ποτὲ δὲν ἐφαντάσθη τὴν πραγματικότητα; Διατί νὰ ὑποπτευθῇ σκιάν, ἧς τὸ σῶμα ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τὸ χῶμα τοῦ τάφου; Ἐνίοτε λοιπὸν κατὰ τοὺς περιπάτους της ἐλάμβανε μεθ' ἑαυτῆς τὰς ἐπιστολὰς ἐκείνας, ὡς λαμβάνει τις προσφιλὲς βιβλίον· τὴν αὐτὴν δὲ μάλιστα ἐκείνην πρωΐαν καθημένη ἐπὶ τῆς κλιτύος τῶν λόφων, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν λευκῶν, εἶχεν ἀναγνώσει τὴν συγκινητικωτάτην ὅλων, τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ἐν ᾗ ὁ Βερνάρδος ἔπεμπε πρὸς τὸν γηραιὸν αὐτοῦ πατέρα τεμάχιον ἐκ τῆς ταινίας τοῦ πρώτου παρασήμου, ὅπερ ἔλαβε· τὸ δὲ τεμάχιον ἐκεῖνο, ἄχρουν πλέον ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς πυρίτιδος καὶ ἐκ τῶν φιλημάτων τοῦ ἀτυχοῦς Σταμπλῆ, ἐσώζετο ἔτι ἐπιμελῶς ἐντὸς αὐτῆς περιτετυλιγμένον. Ἡ Ἑλένη λοιπὸν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν σκέψιν, ὅτι ἡ ἄχρους ἐκείνη ταινία ἠξίζε περισσότερον ἢ τὰ ῥόδα καὶ αἱ καμέλιαι, ἃς ὁ κύριος Βωμπὲρ ἔφερεν ἐπὶ τῆς θηλῆς τοῦ ἐπενδύτου του. Ἐπανήρχετο λοιπὸν τὴν κεφαλὴν ἔχουσα πλήρη τῶν φλογερῶν ἐκφράσεων, ἃς ἀνέγνωσεν, ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ μέγαρον, μόλις ἐπάτησεν ἐντὸς τῆς αἰθούσης καὶ ἐπαρουσίασαν αὐτῇ τὸν Βερνάρδον, τὸν Βερνάρδον ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, τὸν Βερνάρδον ἱστάμενον ἐνώπιον αὐτῆς ζῶντα καὶ ὑγιᾶ! Τοῦτο ἦτο ἀναμφιβόλως περισσότερον παρ' ὅ,τι ἐχρειάζετο, ὅπως ἐξάψῃ φαντασίαν καθεύδουσαν καὶ μὴ συγκινηθεῖσαν μέχρι τοῦδε εἰ μὴ δι' ἀσήμαντα πράγματα. Ἡ παράδοξος λοιπὸν ἐμφάνισις τοῦ νεανίου ἐκείνου, ὅστις πρὸς οὐδένα ὡμοίαζεν ἐξ ὅσων ἐγνώρισε μέχρι τοῦδε καὶ ὅστις ἀνταπεκρίνετο ἀρκετὰ καλῶς πρὸς τὸ κατ' ἰδέαν, ὅπερ συγκεχυμένως πως εἶχε συλλάβει περὶ αὐτοῦ· ἡ δυσχερὴς θέσις τοῦ υἱοῦ ἐκείνου τοῦ ἀποκληρωθέντος, ὡς ἐνόμιζεν, ἕνεκα τῆς πατρικῆς τιμιότητος, τὸ σοβαρὸν καὶ μελαγχολικὸν αὐτοῦ ἦθος, ἡ ἀρειμάνιος ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν του, ἡ διήγησις τῶν ταλαιπωριῶν καὶ τῶν παθημάτων του, ὅλα τέλος τὰ καθ' ἕκαστα τῆς παραδόξου ἐκείνης ἡμέρας, ἐνεποίησαν ἐπὶ τῆς ἀθώας κόρης ἐντύπωσιν ῥωμαντικὴν καὶ βαθυτάτην. Οὖσα δὲ πολὺ μακρὰν τοῦ νὰ ὑποπτεύσῃ τὰ ἐν αὐτῇ συμβαίνοντα, ὥστε νὰ φοβηθῇ, ἀρέθη ἀταράχως εἰς τὸ ῥεῦμα τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἐπλημμύρησαν ἐν τῇ καρδίᾳ της ὡς κύματα ἐκ νέου τινὸς κόσμου ὁρμήσαντα. Ἐν τούτοις ἐσκέφθη ὅτι ἐπειδὴ ὁ Βερνάρδος ἔζη, δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κρατῇ ἐπὶ πλέον τὰς ἐπιστολάς, ἃς ὁ γέρων Σταμπλῆ ἐλεπιστεύθη αὐτῇ θνήσκων· ἀλλ' ὅτε ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρησθῇ αὐτῶν ᾐσθάνθη θλῖψιν βαθεῖαν καὶ λαβοῦσα αὐτὰς μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀνέγνωσε καὶ πάλιν δι' ἐσχάτην φορὰν· καὶ ἀφοῦ εἶπε σιωπηλὸν χαῖρε εἰς τοὺς συντρόφους ἐκείνους τῆς ἐρημίας της, περιετύλιξεν αὐτὰς ὅλας ἐντὸς φακέλλου καὶ μετὰ τοῦτο ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην, ἔνθα ἔμεινεν εἰσέτι ἐπὶ πολὺ θεωροῦσα τοὺς λάμποντας ἀστέρας, τὸν λευκόχρουν ἀτμὸν τὸν αἰωρούμενον ὑπεράνω τῶν δασῶν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀόρατος εἶρπεν ὁ Κλαίν, καὶ τὴν σελήνην, ἥτις ἐφαίνετο ὡς δίσκος χάλκινος ἐγγίζων τὸν ὁρίζοντα.

Ἂν καὶ πρὸ πολλῶν ὡρῶν εἶχεν ἐξημερώσει, ὁ Βερνάρδος ἐξύπνησεν ἐν μέσῳ σκότους· μία δὲ μόνη ἀκτὶς ἡλίου εἰσδύουσα δὲν ἠξεύρω πόθεν ἐχώριζεν εἰς δύο τὸ δωμάτιον ὡς πύρινος αὖλαξ ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐκυλινδοῦντο μυρία ἀεικίνητα ἄτομα κονιορτοῦ. Ἐνῷ δὲ ἔμενεν ἐν τῇ εὐχαρίστῳ ἐκείνῃ καταστάσει, ἥτις δὲν ὁμοιάζει οὔτε πρὸς ὕπνον, οὔτε πρὸς ἐγρήγορσιν, αἴφνης ἡ πραγματικότης, ὡς παλίρροια μακρόθεν ἐρχομένη, ἐμυκήθη ὑποκώφως καὶ ὁ Βερνάρδος ἀνεκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἔστρεψε πέριξ αὐτοῦ ἐκπεπληγμένα βλέμματα καὶ τεταραγμένος ἐπήδησεν ἔξω τῆς κλίνης του, ἔσυρε βιαίως τὰ παραπετάσματα, ἤνοιξε τὰ ἐσωτερικὰ φύλλα τοῦ παραθύρου καὶ τότε καὶ οἱ ὀφθαλμοί του καὶ ὁ νοῦς του φωτισθέντες ταὐτοχρόνως εἶδον καθαρῶς καὶ τὸ δωμάτιόν του καὶ τὴν τύχην του. Ἀλλ' ὁ ἀετὸς ὁ κοιμηθεὶς ἐν τῇ φωλεᾷ του καὶ ἐξυπνήσας αἰχμάλωτος ἐντὸς κλωβοῦ θηριοτροφείου, δὲν αἰσθάνεται ἀλγεινοτέραν καὶ ἀγριωτέραν ἀπελπισίαν παρ' ὅσην ᾐσθάνθη ὁ Βερνάρδος ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν συμβάντων τῆς προτεραίας· ἐκτύπησε τὸ μέτωπόν του, ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν ἄνανδρον, ἐπίορκον, ἄτιμον, ἠθέλησε νὰ ῥίψῃ ἐκ τοῦ παραθύρου τὰ ἰαπωνικὰ ἀγγεῖα, τὸν κρατῆρα μετὰ τῶν λουδοβικείων, τὰς τουρκικὰς ἐμβάδας, τὸν δίσκον καὶ τὰ σιγάρα καὶ νὰ ῥιφθῇ κατόπιν καὶ ὁ ἴδιος. Ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ νὰ πνίξῃ τὴν βαρωνίδα, ἐσκέφθη ποίαν τιμωρίαν νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν μαρκήσιον· οὐδ' αὐτὴ δὲ ἡ Ἑλένη εὗρισκε χάριν ἐνώπιον τῆς ὀργῆς του· καθήμενος δὲ ἀκίνητος ἀντικρὺ τοῦ κατόπτρου ἠρώτα ἑαυτόν, ἐὰν ἦτο ἀληθῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Βερνάρδος, ὃν ἔβλεπεν ἐνώπιον ἑαυτοῦ. Πῶς; αὐτός! ὁ προδώσας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὰς ἀρχάς του, τὰς ἰδέας του, τὰ αἰσθήματά του, τὴν καταγωγήν του, τὰ καθήκοντά του, τὰς ἀποφάσεις του, αὐτὰ τὰ συμφέροντά του! Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ συνδιαλλαγεὶς μετὰ τῶν εὐπατριδῶν, ὁ δεχθεὶς φιλοξενίαν παρὰ τῶν δολοφόνων τοῦ πατρός του. Ἀλλὰ ποῖον φίλτρον ἐγοήτευσεν αὐτόν; ποία καταχθόνιος δύναμις ἐδέσμευσε τὴν ὀργήν του; Καὶ πλήρης ἀγανακτήσεως, διότι ἀρέθη ν' ἀπατήσωσιν αὐτὸν ὡς παιδίον, ἐπείσθη τότε ὅτι ὁ μαρκήσιος δὲν ἦτο εἰ μὴ κακοήθης ἄνθρωπος καὶ ἡ θυγάτηρ του ῥαδιουργος ἀνατραφεῖσα ἐν τῇ σχολῇ τῆς κυρίας Βωμπέρ. Κατησχυμμένος δὲ διότι ἀρέθη νὰ δεσμεύσωσιν αὐτόν, ὡς οἱ νάνοι τὸν Γυλλιβὲρ καὶ μένα πνέων ἔλαβε τὸ μαστίγιόν του, ἔσπρωξε τὸν

1. «Ποιητικὴ Σχολή».

πτλόν του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ ἐξῆλθε τοῦ μεγάρου χωρὶς νὰ ζητήσῃ ν' ἀποχαιρετήσῃ κἂν τοὺς φιλοξενήσαντας αὐτὸν καὶ ἀπόφασιν ἔχων σταθερὰν νὰ μὴ θέσῃ πλέον τὸν πόδα του εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, πρὶν ἢ ἐκδιώξῃ ὁλόκληρον τὸ γένος τῶν Λασεγλιέρ.

Ἀλλ' ἐνῷ διήρχετο αὐλὴν συκεῶν, καστανεῶν καὶ φιλλυρῶν ἄγουσαν εἰς τὰ ἱπποστάσια, ἵνα ἑτοιμάσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἵππον, ἐφ' οὗ εἶχεν ἔλθει τὴν προτεραίαν, συνηντήθη ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Λασεγλιέρ, ἥτις ἐξήρχετο τοῦ δωματίου της ἀρελῆ καὶ ἁπλουσάτην πρωϊνὴν ἐσθῆτα ἐνδεδυμένη· οὕτω δὲ ἐφάνη αὐτῷ ὡραιοτέρα· εἶχε τὸ μέτωπον τόσον ἁγνόν, τὸ βάδισμα τόσον γαλήνιον, τὸ βλέμμα τόσον διαυγές, ὥστε ὁ Βερνάρδος ἠσθάνθη ἀμέσως κλονουμένας τὰς ἀποφάσεις του καὶ διασκεδαζομένην τὴν ὀργήν του, ὡς ὁμίχλην ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Καὶ πῶς νὰ ὑποπτεύσῃ ἐπὶ δόλῳ, ἐπὶ ἀπάτῃ, ἐπὶ ῥαδιουργίᾳ, ἐπὶ ὑποκρισίᾳ τὴν γλυκεῖαν καὶ ἀξιοπρεπῆ ἐκείνην κόρην; ἔπρεπε τότε νὰ ὑποπτεύσῃ ἐπὶ ὠμότητι καὶ ἐπὶ φόνῳ τὰς περιστερὰς, ὧν τὸ ἰριδόχρουν πτίλωμα ἔστιλβεν ἐνῷ ἔπαιζον ἐπὶ τοῦ ἀντικρὺ αὐτοῦ περιστερεῶνος. Ἡ χαρίεσσα κόρη διευθύνθη ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν νεανίαν.

— Κύριε, εἶπεν αὐτῷ, σᾶς ἐζήτουν.

Εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνην τὴν γλυκυτέραν τῆς μυριπνόου ἐαρινῆς αὔρας, τὴν καθαρωτέραν τοῦ ἤχου ἀνοθεύτου χρυσοῦ, ὁ Βερνάρδος ἐσκίρτησε καὶ τὸ γόητρον ἤρχισε πάλιν. Εὑρίσκοντο δὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πλησίον θύρας ἀνοιγομένης εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἡ Ἑλένη λοιπὸν ἀνοίξασα αὐτὴν ἐστήριξε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Βερνάρδου.

— Ἔλθετε, προσέθηκεν, εἶναι εἰσέτι ἐνωρίς, ἀλλ' ἂν καὶ ὁ πατήρ μου ἐκαυχήθη χθὲς ὅτι θὰ ἐξέλθῃ μεθ' ἡμῶν εἰς κυνήγιον, εἴσθε νῦν ἠναγκασμένος νὰ εὐχαριστηθῆτε μόνον μὲ πρωϊνὸν μετ' ἐμοῦ περίπατον· θὰ χάσητε μὲν ὑμεῖς, ἀλλ' οἱ λαγῳοὶ θὰ κερδήσωσιν.

— Ἀκούσατε, δεσποινίς, εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνὴν ὁ Βερνάρδος καὶ ἀποσύρων ἠρέμα τὸν βραχίονά του ἐκ τῆς χειρός της· σᾶς σέβομαι καὶ σᾶς τιμῶ· θεωρῶ ὑμᾶς τόσον εὐγενῆ, ὅσον καὶ ὡραίαν· αἰσθάνομαι δὲ ὅτι ἂν δυσπιστήσω πρὸς ὑμᾶς πρέπει νὰ δυσπιστήσω καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν. Ἠγαπήσατε τὸν πατέρα μου, ὑπήρξατε ὁ φύλαξ ἄγγελος τοῦ γήρατός του, ἐπεριποιήθητε αὐτὸν πάσχοντα, ἐβοηθήσατε αὐτὸν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του. Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ σᾶς εὐλογῶ, διότι ἐξεπληρώσατε τὰ χρέη τοῦ ἀπόντος υἱοῦ του καὶ θέλω τηρήσει ἐν τῇ καρδίᾳ μου αἰωνίαν πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνην. Ἐν τούτοις ἀφήσατέ με ν' ἀναχωρήσω. Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐξηγήσω ποῖοι σοβαροὶ λόγοι μοι ἐπιβάλλουσι τοῦτο, ἀλλ' ἀφοῦ ὑπείκω εἰς τοὺς λόγους ἐκείνους, ἀφοῦ ἔχω τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῶ εἰς τὴν χάριτα μεθ' ἧς μὲ παρακινεῖτε νὰ μείνω, πρέπει νὰ ἐννοήσητε, δεσποινίς, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι σπουδαῖοι.

— Κύριε, ἀπήντησεν ἡ Ἑλένη νομίζουσα ὅτι ἐνόει τοὺς λόγους ἐκείνους, ἐὰν εἶσθε μόνος ἐπὶ τῆς γῆς, ἐὰν δὲν ἔχητε οὐδαμοῦ σπουδαῖα καθήκοντα ἀπαιτοῦντα τὴν παρουσίαν σας, ἐὰν ἡ καρδία σας εἶναι ἐλευθέρα παντὸς δεσμοῦ, τότε δὲν βλέπω τί δύναται νὰ σᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ μείνητε μεθ' ἡμῶν.

— Εἶμαι μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ καρδία μου εἶναι ἐλευθέρα παντὸς δεσμοῦ, ἀπήντησε μελαγχολικῶς ὁ νεανίας, ἀλλὰ σκέφθητε ὅτι δὲν εἶμαι εἰμὴ στρατιώτης μὲ ἤθη τραχέα ἴσως· δὲν ἔχω οὔτε τὰς κλίσεις, οὔτε τὰς ἕξεις, οὔτε τὰς ἀρχὰς τοῦ κυρίου πατρός σας καὶ ξένος ὢν ἐντελῶς πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἐν ᾗ ζῆτε, θὰ ἦμαι ὀχληρὸς καὶ θὰ στενοχωροῦμαι ἴσως καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος.

— Τοῦτο μόνον εἶναι λοιπόν; εἶπεν ἡ Ἑλένη. Ἀλλὰ σκέφθητε καὶ σεῖς, κύριε, ὅτι εὑρίσκεσθε ἐδῶ ἐπὶ τῶν ἰδιοκτησιῶν σας καὶ ὅτι οὐδεὶς θὰ θελήσῃ ποτὲ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὰς κλίσεις σας εἰς τὰς ἕξεις σας, εἰς τὰς ἀρχάς σας. Ὁ πατήρ μου ἔχει χαρακτῆρα εὔκολον, ἐπιεικῆ καὶ εὐχάριστον· θὰ μᾶς βλέπετε, ὅταν θέλητε, ἤ, ἐὰν δὲν θέλητε, δὲν θὰ μᾶς βλέπετε ποτέ. Θὰ ζήσετε ὅπως σᾶς ἀρέσκει καὶ ἐκτὸς τῆς θερμοκρασίας, ἣν δὲν δυνάμεθα νὰ μεταβάλωμεν, δι' ὅλα τὰ ἄλλα ἀπὸ ὑμᾶς ἐξαρτᾶται νὰ νομίσητε ὅτι εὑρίσκεσθε ἀκόμη εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Σιβηρίας, ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον, ὅτι ἐδῶ δὲν θὰ παγώνετε καὶ ὁπόταν θέλητε δὲν θὰ ἔχετε εἰ μὴ ν' ἀνοίξετε τὴν θύραν σας διὰ νὰ εὑρεθῆτε εἰς Γαλλίαν.

— Ἔστε βεβαία, δεσποινίς, ἀπήντησεν ὁ Βερνάρδος, ὅτι δὲν εἶναι ἡ θέσις μου ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μαρκησίου Λασεγλιέρ.

— Τοῦτο εἶναι τὸ αὐτό, ὡς ἂν ἠθέλετε νὰ εἴπητε ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ ἰδική μας θέσις, ἀπήντησεν ἡ δεσποινὶς Λασεγλιέρ· διότι ζῶμεν ἐδῶ ἐπὶ τῶν γαιῶν σας.

Καὶ οὕτως αἱ δύω ἐκεῖναι ἄγναι καὶ εὐγενεῖς καρδίαι ἀπηρνοῦντο ἑκάστη τὰ δικαιώματά της, ἵνα μὴ ταπεινώσωσιν ἀλλήλας. Ὁ Βερνάρδος τότε ἠρυθρίασεν, ἐταράχθη, ἐσιώπησε.

— Βλέπετε λοιπόν, ὅτι δὲν δύνασθε νὰ φύγητε; Δὲν θὰ φύγετε. Ἔλθετε, προσέθεσεν ἡ Ἑλένη στηρίζασα πάλιν τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ νεανίου. Χθὲς σᾶς διηγήθην τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ πατρός σας, μοὶ μένει νῦν ἱερά τις παρακαταθήκη, ἣν μοι ἐνεπιστεύθη κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου τοῦ καὶ πρέπει νὰ σᾶς τὴν παραδώσω.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἔσυρε τὸν Βερνάρδον, ὅστις καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἠκολούθησεν αὐτήν, ἀμφότεροι δὲ ἐχάθησαν διὰ μέσου τῶν λύσσων καὶ τῶν βάτων τῶν ὑψουμένων ἑκατέρωθεν τῆς ἀνοιγομένης ἀτραποῦ.

(Κατὰ συνέχειαν) ΑΡΕΙΩΘ Γ. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.



## ΜΙΑ ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΟΙΚΙΑ

Διατρίβων ἐν Ῥόττερδαμ ἔλαβον συστατικὴν ἐπιστολὴν πρὸς πολίτην τινὰ τῆς πόλεως Δέλρτ, δι' ἧς παρεκαλεῖτο νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἴδω τὴν οἰκίαν του.

«Ἐπιθυμεῖ, ἔλεγεν ἡ ἐπιστολή, νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια ἀρχαίας Ὁλλανδικῆς οἰκίας· ὑψώσατε πρὸς στιγμὴν χάριν αὐτοῦ τὸ παραπέτασμα τοῦ ἱεροῦ *ἀδύτου*».

Οὐδόλως ἐδυσκολεύθην νὰ εὕρω τὴν οἰκίαν, μόλις δὲ εἶδον αὐτὴν εἶπον κατ' ἐμαυτόν· «*Καὶ ἐγὼ αὐτὴν θέλω*».

Ἦτο μικρὰ οἰκία κειμένη κατὰ τὸ ἄκρον ὁδοῦ ἐξιούσης εἰς τὴν ἐξοχήν, μονώροφος, ἐρυθρά, ἐκτισμένη σχεδὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης διώρυχος καὶ ὀλίγον ἐπικλινὴς πρὸς τὰ ἐμπρός, ὡς εἰ ἤθελε νὰ ἐγκατοπτρισθῇ ἐν τῷ ὕδατι. Ἀπέναντι τῆς οἰκίας ὡραία φιλύρα ἐξέτεινε μέχρι τῶν παραθύρων τοὺς κλάδους της, οἵτινες ἀνεπτύσσοντο ἐν σχήματι μεγάλου βιπιδίου, ἀντικρὺ δ' ἀκριβῶς τῆς θύρας ὑπῆρχε περιαιρετὴ γέφυρα. Ἡ οἰκία εἶχε τὰ μικρὰ παραπετάσματα λευκά, τὴν θύραν πρασίνην, ἄνθη καὶ μικρὰ κάτοπτρα· ἦτο πρότυπον οἰκίας Ὁλλανδικῆς.

Ἡ ὁδὸς ἦν ἔρημος. Πρὶν ἢ κρούσω τὴν θύραν, ἐστάθην ὀλίγον θεωρῶν καὶ σκεπτόμενος. Ἡ οἰκία αὕτη μὲ καθίστα ἱκανὸν νὰ ἐννοήσω τὴν Ὁλλανδίαν κάλλιον ἢ ὅλα τὰ βιβλία, ἅπερ ἀνέγνων. Ἦτο συγχρόνως ἡ ἔκφρασις καὶ ὁ λόγος τοῦ οἰκογενειακοῦ ἔρωτος, τῶν μετρίων ἐπιθυμιῶν, τῆς ἀνεξαρτήτου φύσεως τοῦ Ὁλλανδικοῦ λαοῦ. Ὁ πραγματικὸς οἶκος εἶνε μόνον ἐν Ὁλλανδίᾳ, ὁ ἀτομικός, λέγω, οἶκος, ὁ ἀνεξάρτητος τῶν λοιπῶν, ὁ ἄμεμπτος, ὁ περιεσκεμμένος, ὁ ὅλως περιχαρὴς ἐφ' ὅσον ἡ κατοικοῦσα αὐτὸν οἰκογένεια χαίρει, ἢ ὅλως λυπηρός, ὅταν αὕτη λυπῆται. Ἐν ταῖς οἰκίαις ταύταις, μετὰ τῶν διωρύχων καὶ γεφυρῶν αὐτῶν πᾶς μετριόφρων πολίτης αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ μέρος τι τῆς ἐρημικῆς ἀξιοπρεπείας φρουράρχου ἢ πλοιάρχου. Ἐκ τῶν παραθύρων αὐτοῦ βλέπει τφόντι, ὡς ἐκ τῶν ὀπῶν ἀκινήτου πλοίου, ὁμαλὴν καὶ ἀπέραντον πεδιάδα, ἥτις τῷ ἐμπνέει τὰς αὐτὰς σκέψεις καὶ τὰ αὐτὰ ἐλεύθερα καὶ σοβαρὰ αἰσθήματα, ἅπερ καὶ ἡ θάλασσα. Τὰ περιστοιχοῦντα τὴν οἰκίαν αὐτοῦ δένδρα καὶ περιβάλλοντα ὡς διὰ πρασίνου ἐπενδύτου δὲν ἀφίνουσι νὰ εἰσχωρήσῃ εἰμὴ γλυκὺ καὶ χαλαρὸν φῶς. Τὸ πλῆρες ἐμπορευμάτων πλοιάριον ὀλισθαίνει ἐλαφρῶς πρὸ τῆς θύρας του. Δὲν ἀκούει οὔτε τὸν δοῦπον τῶν ὁπλῶν τῶν ἵππων οὔτε τὸν κρότον τῶν μαστιγίων οὔτε ἄσματα, οὔτε φωνάς. Πέριξ αὐτοῦ ἅπασαι αἱ κινήσεις τῆς ζωῆς τυγχάνουσι σιωπηραὶ καὶ βραδεῖαι. Τὸ πᾶν ἀποπνέει εἰρήνην καὶ ἱλαρότητα. Τὸ κωδωνοστάσιον τῆς γειτονικῆς ἐκκλησίας τῷ ἀναγγέλλει τὴν ὥραν πέμπον αὐτῷ μετὰ κύματος ἁρμονίας γλυκείας καὶ σταθερᾶς ὡς εἰσὶν οἱ πόθοι καὶ ἡ ἐργασία του.

Ἔκρουσα τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ὁ δὲ κύριος αὐτῆς καταβὰς μοὶ ἤνοιξεν. Τῷ ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἀνέγνωσε, μοὶ ἀπηύθυνε δὲ ἐταστικὸν βλέμμα καὶ μὲ εἰσήγαγεν ἐν αὐτῇ. Οὕτω γίνεται παρ' αὐτοῖς σχεδὸν πάντοτε. Οἱ Ὁλλανδοὶ τὸ καταρχὰς δεικνύουσι δυσπιστίαν, ἐνῷ ἡμεῖς τοὐναντίον ἀνοίγομεν προθύμως τὰς ἀγκάλας εἰς τὸν τυχόντα, ὅστις ἤθελε κομίσει ἡμῖν συστατικὴν ἐπιστολήν, καὶ ὑποδεχόμεθα αὐτόν, ὡς εἰ ἦτο ὁ ἐπιστηθιώτερος ἡμῶν φίλος, καί τοι πολλάκις, παρερχομένου τοῦ πρώτου ἡμῶν ἐνθουσιασμοῦ, οὐδὲν ὑπὲρ αὐτοῦ πράττομεν. Οἱ Ὁλλανδοὶ ὅμως, ἐὰν σὲ ὑποδέχωνται μετὰ ψυχρότητος, ἥτις ἐνίοτε μετέχει προσβλητικῆς τινος δόσεως, μυρίας σοὶ ἀπονέμουσιν ὑπηρεσίας διὰ τῆς μεγαλειτέρας προθυμίας, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἐξήντλησαν τὴν ἀβρότητα καὶ εὐγένειαν τῶν τρόπων αὐτῶν.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἴκου ἀνταπεκρίνετο ἐντελῶς πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἦτο παρεμφερὲς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν πλοίου. Κλίμαξ περιστροφικὴ ἐκ ξύλου λάμποντος ὡς ἔβενος ἦγε πρὸς τὰ ὑψηλότερα δώματα. Ἐπὶ τῶν κλιμάκων, πρὸ τῶν θυρῶν καὶ ἐπὶ τῶν κατωφλίων, ὑπῆρχον ψίαθοι καὶ τάπητες. Τὰ δωμάτια ἦσαν μικρὰ ὡς κελλία, τὰ δὲ ἔπιπλα καθαρώτατα. Αἱ σιδηραῖ πλάκες, τὰ ἐλατήρια τοῦ κώδωνος, οἱ ἧλοι καὶ ἅπαντα ἐν γένει τὰ ἐκ μετάλλου κοσμήματα ἔλαμπον, ὡς εἰ εἶχον ἐξέλθει πρὸ μικροῦ τῶν χειρῶν τοῦ στιλβωτοῦ. Πανταχοῦ ὑπῆρχεν ἀφθονία ἀγγείων ἐκ πορσελάνης, κυάθων, κηροπηγίων, κατόπτρων, μικρῶν εἰκόνων, ἁρμαρίων, σκευοθηκῶν καὶ καθόλου εἰπεῖν, παντὸς εἴδους μικρῶν ἀντικειμένων, εἰς πᾶσαν προωρισμένων χρῆσιν καὶ ἀποστιλβόντων θαυμασίως, ἅπερ ἀπεδείκνυον χιλίας μικρὰς ἀνάγκας, ἃς δημιουργοῦσιν ὁ ἔρως τοῦ γαληνίου βίου, ἡ προνοητικὴ δραστηριότης, αἱ συνεχεῖς φροντίδες, τὸ δόγμα τῆς τάξεως, ἡ εὐφυὴς οἰκονομία τοῦ διαστήματος, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ παρουσία φρονίμου καὶ ἡσύχου οἰκοδεσποίνης.

Ἡ Θεὰ τοῦ μικροῦ τούτου ναοῦ, ἥτις δὲν ὡμίλει ἢ δὲν ἐτόλμα νὰ διαλεχθῇ γαλλιστί, ἦν κεκρυμμένη δὲν ἠξεύρω εἰς τίνα γωνίαν, καὶ δὲν ἠδυνήθην ποσῶς νὰ τὴν ἀνακαλύψω. Καταβάντες ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὸ μαγειρεῖον εὕρομεν αὐτὸ λαμπρότατον. Οἱ τοῖχοι ἦσαν λευκοὶ ὡς χιὼν ἄσπιλος.

Αἱ χύτραι ἀνταπέδιδον τὰ ἀντικείμενα ὡς κάτοπτρα. Τὸ μέτωπον τῆς ἑστίας ἐκοσμεῖτο ὡς θόλος κλίνης, διὰ παραπετάσματος ἐκ μουσελίνης, μηδὲν ἀπολύτως ἴχνος καπνοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ τοῖχοι αὐτῆς περιεβάλλοντο διὰ μικρῶν τετραγώνων πλακῶν ἐκ λέπτης πορσελάνης, τοσοῦτον καθαρῶν, ὅσον εἰ μηδέποτε ἠνάφθη ἐν αὐτῇ πῦρ. Οἱ πυροστάται, τὸ πτύον, αἱ λαβίδες, αἱ

ἐσχάραι ὡμοίαζον πρὸς ἐστιλβωμένον χάλυβα. Κυρία τις φορροῦσα ἔνδυμα χροῦ, ἠδύνατο νὰ περιέλθῃ τὸ μέρος τοῦτο, νὰ ἐπισκεφθῇ ὅλας τὰς γωνίας, καὶ νὰ θίξῃ ὅλα τὰ πράγματα, χωρὶς τό παράπαν νὰ βλάψῃ τὴν λευκότητα τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ὑπηρέτρια ἐκαθάριζεν, ὁ δέ ξενίζων με, σχολιάζων τὸ ἔργον αὐτῆς εἶπέ μοι τὰ ἀκόλουθα: «Ὅπως λάβητε ἰδέαν τοῦ τί ἐστὶ παρ' ἡμῖν ἡ καθαριότης, πρέπει νὰ παρακολουθήσητε ἐπὶ μίαν ὥραν τὴν ἐργασίαν τῶν γυναικῶν αὐτῶν. Ἐνταῦθα σαπωνίζει τις, πλύνει, καθαρίζει μίαν οἰκίαν ἀπαραλλάκτως ὡς ἓν ἄτομον. Τὸ γινόμενον κυρίως δὲν εἶναι κάθαρσις, ἀλλὰ διακόσμησις. Φυσῶσιν ἐντὸς τῶν σχισμάδων τῶν πλίνθων σκάπτουσιν ἐν ταῖς γωνίαις διὰ τῶν ὀνύχων καὶ βελονῶν. Τὸ καθάρισμα τοσοῦτον εἶνε λεπτομερές, ὥστε κατακόπτει τοὐλάχιστον τὴν ὅρασιν τόσον ὅσον καὶ τοὺς βραχίονας. Εἶνε αὐτόχρημα ἐθνικὸν πάθος. Αἱ κόραι αὗται, αἵτινες συνήθως εἰσὶ φλεγματικαί, ἐξέρχονται τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν κατὰ τὴν ὡρισμένην πρὸς καθαριότητα ἡμέραν καὶ ἀποβαίνουσι φρενητιώδεις. Τότε δὲν εἴμεθα πλέον κύριοι ἐν τῷ οἴκῳ. Εἰσβάλλουσιν εἰς τοὺς θαλάμους καὶ ἀποπέμπουσιν ἡμᾶς, καταβρέχουσι καὶ θέτουσι τὸ πᾶν ἄνω κάτω. Δι' αὐτὰς ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἶνε ἑορτὴ καὶ πανήγυρις. Εἰσὶν αἱ βακχίδες οὕτως εἰπεῖν, τῆς καθαριότητος, τὸ δὲ πλύσιμον τὰς ἐξάπτει μέχρι μανίας».

Πρώτησα αὐτὸν τί φρονεῖ περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς μανίας ταύτης, δι' ἣν ἡ Ὁλλανδία κατέστη περιώνυμος. Εἰς ἀπάντησιν δὲ μοι εἶπε πολλοὺς λόγους, οὓς πλεῖστοι ἄλλοι μοι ἐπανέλαβον ἔκτοτε, ὅτι δηλαδὴ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου εἰσὶ πρῶτον ἡ τῆς χώρας αὐτῶν ἀτμόσφαιρα, ἥτις προσβάλλει ἰδίως τὸ ξύλον καὶ τὰ μέταλλα, ἡ ὑγρασία, ἡ μικρότης τῶν οἰκιῶν, ἡ πολλαπλότης τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα μεταβάλλονται τάχιστα εἰς ῥωλεὰς κονιορτοῦ, ἡ ἀφθονία τοῦ ὕδατος, ἥτις διευκολύνει τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἀνάγκη τις τῶν ὀφθαλμῶν, οἵτινες ἐπὶ τέλει τὴν καθαριότητα ἐκλαμβάνουσιν ὡς καλλονὴν καὶ τελευταῖον ἡ ἄμιλλα, ἥτις ὠθεῖ τὰ πάντα μέχρις ὑπερβολῆς. «Ἀλλὰ, προσέθηκε, τὸ μᾶλλον φιλοῦν τὴν καθαριότητα μέρος τῆς Ὁλλανδίας δὲν εἶνε ἐδῶ· τὴν ὑπερβολὴν, *τὸ δελίριον* οὕτως εἰπεῖν τῆς καθαριότητος θέλετε ἴδει εἰς τὰς βορείους ἐπαρχίας».

Ἐξήλθομεν ἵνα περιέλθωμεν τὴν πόλιν. Δὲν ἦτον ἀκόμη μεσημβρία, παντοῦ δὲ ἔβλεπέ τις ὑπηρετρίας, ὧν τὰ ἐνδύματα ὡς καὶ ὅλα τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ γυναικῶν ἐν Ὁλλανδίᾳ ἔχουσι τὸ αὐτὸ χρῶμα, ἤτοι φέρουσιν ἅπασαι ἐσθῆτα χρώματος πασχαλέας ἀνοικτοῦ, ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐσπαρμένα μικρὰ ἄνθη, ἄστρα, ἢ μικροὶ σταυροί, ὅταν δὲ κάμνωσι καθαριότητα φοροῦσιν κεφαλοδέσμην καὶ ἓν ζεῦγος πελωρίων ξυλίνων πεδίλων λευκῶν. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι αὗται ἀπετέλουν ὁμοῦ ἐθνικὸν σωματεῖον, οὗ τὸ ὁμοιόμορφον τῆς ἐνδυμασίας ἦτο καταστατικὸς ὅρος. Εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεώταται, (διότι προβεβηκυῖαι γυναῖκες δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ὑποφέρωσι τοὺς κόπους, εἰς οὓς αὗται ὑποβάλλονται), ξανθαὶ στρογγυλοπρόσωποι, μὲ κατιούσας καμπύλας ἀλλοκότους. Ὀλίγισται εἰσὶν ὡραῖαι, κατὰ τὴν στενὴν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν, ἀλλ' ἔχουσι λευκὸν καὶ ῥοδινὸν τὸ χρῶμα θαυμάσιον· δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι λάμπουσιν ἐξ ὑγείας εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε φαίνεται ὅτι ἡ ὑγεία, ἡ ζωὴ θὰ εἰσήρχετο πάραυτα εἰς τὸ σῶμα δυστυχοῦς ἀσθενοῦς, ἐὰν μία ἐξ αὐτῶν προσήγγιζε τὴν παρειάν της εἰς τὴν ἰδικήν του. Οἱ πλήρεις τύποι αὐτῶν καὶ οἱ ὡραῖοι χρωματισμοί των ἀρύονται πρὸς τούτοις ἰδιάζουσάν τινα χάριν ἐκ τῆς ὑπηρετικῆς αὐτῶν στολῆς. Τὴν πρωΐαν πρὸ πάντων, ὅτε ἔχουσι τὰ μὲν μανίκια αὐτῶν ἀνασκουμβωμένα, γυμνὸν δὲ τὸν λαιμὸν, ἀφίνουσι νὰ διαβλέπῃ τις λευκότητας σπανίως ἀπαντωμένας.

Αἴφνης ἐνεθυμήθην σημειώσίν τινα, ἣν ἔγραψα ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου μου, πρὶν ἢ ἀναχωρήσω εἰς Ὁλλανδίαν.

« Αἱ ὑπηρέτριαι, ἐν Ὁλλανδίᾳ, βασανίζουσιν ἐπίσης τὰς κυρίας των».

Ἐνταῦθα δέον νὰ καταφύγω εἰς ἓν παρεμπίπτον ἐπεισόδιον. Εἶνε πασίγνωστον καὶ πασίδηλον ὅτι αἱ κυρίαι, ὧν ἡ θέσις δὲν εἶνε ἀρκούντως ὑψηλὴ ὥστε νὰ μὴ ἀναμιγνύωνται ἀπ' εὐθείας μὲ τὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν γυναῖκας, δηλαδὴ αἱ μίαν μόνον ὑπηρέτριαν ἔχουσαι ὡς μάγειρον καὶ θαλαμηπόλον ἐν ταὐτῷ, διαλέγονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὰς ἐπισκέψεις αὐτῶν περὶ τῆς ὑπηρετρίας, ἐξιστοροῦσαι πάντοτε τὰ ἀνυπόφορα αὐτῶν ἐλαττώματα, τὰς αὐθαδείας, τὰς ἀξιώσεις ἰσότητος εἰς τὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις των, τὰς κλοπὰς ἐκ τῆς δαπάνης, τὴν φθορὰν, τὸ ψεῦδος, τὰς ἀναιδεῖς ἀπαιτήσεις, τὰς ἀπουσίας καὶ ἐρεύνας πρὸς ἀναζήτησίν των. Αἱ δὲ διηγήσεις αὗται τελευτῶσι διὰ τῆς μεμψιμοίρου ταύτης στροφῆς· «Δὲν ὑπάρχουσι πλέον ὑπηρέτριαι τίμιαι καὶ πιστοί, ὡς ἦσαν ἄλλοτε, αἵτινες ἔτρεφον στοργὴν πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ ἐγήρασκον ἐν τῷ οἴκῳ. Δέον νὰ ἀλλάσῃ τις αὐτὰς ἀδιακόπως, δὲν εἶνε πλέον δυνατὸν νὰ ἀνθέξῃ τις». Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀρά γε ἀληθές; Μὴν εἶνε συνέπεια τῆς ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος τῶν τάξεων, ἥτις κατέστησε σκληροτέραν μὲν τὴν ὑπηρεσίαν, τὸν δὲ ὑπηρετοῦντα ἀπαιτητικώτερον; Μὴν εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς χαλαρώσεως τῶν ἠθῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς πειθαρχίας, γινόμενον ἐπαισθητὸν καὶ ἐν τῷ μαγειρείῳ.

Ὁπωσδήποτε τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι κἀγὼ αὐτὸς ἀκούω αἰωνίως τὴν αὐτὴν ἐπῳδὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, εἰς τρόπον ὥστε ἡμέραν τινὰ, πρὶν ἢ ἀπέλθω εἰς Ἱσπανίαν, εἶπον εἰς τὴν μητέρα μου: «Ἐὰν πρᾶγμά τι ἐν Μαδρίτῃ μέλλῃ νὰ μὲ παρηγορήσῃ διὰ τὴν ἐκ τῆς οἰκογενείας ἀπομάκρυνσίν μου, τοῦτο θὰ ἦνε νὰ μὴν ἀκούω πλέον τὰ ποικίλα καὶ στερεότυπα ταῦτα παράπονα ἐπὶ τοῦ μισητοῦ τούτου θέματος»· φθάνω εἰς Μαδρίτην, εἰσέρχομαι ἔν τινι casa de huespedes, καὶ ὁ πρῶτος λόγος τῆς ξενοδόχου μου ἦτο νὰ μοὶ διηγηθῇ ὅτι ἤλλαξε τρὶς ὑπηρέτριαν ἐντὸς μηνὸς, ὅτι εἶνε ἀπελπισία καὶ ὅτι δὲν ἠξεύρει πλέον εἰς τίνα ἅγιον νὰ καταφύγῃ, ἡ δὲ σκηνὴ αὕτη ἀνενεοῦτο καθεκάστην, καθ' ὅλην τὴν ἐκεῖσε διαμονήν μου. Ἦσαν ἀτελεύτητα παράπονα. Ἐπανελθὼν παρ' ἐμοὶ διηγήθην τὸ γεγονὸς, ἡ δὲ μήτηρ μου συνεπέρανεν ὅτι τὸ προκείμενον κακὸν θὰ ἦτο γενικὸν εἰς ὅλους τοὺς τόπους. «Οὐχὶ, τῇ ἀπήντησα, εἰς τὰς βορείους χώρας τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἔχῃ οὕτω. — «Θὰ ἴδῃς καὶ θὰ μὲ πληροφορήσῃς περὶ τούτου», μοὶ ἀπεκρίθη. Μεταβαίνω εἰς Παρισίους, εἰς δὲ τὴν πρώτην κυρίαν, ἧς λαμβάνω τὴν γνωριμίαν, ἀπευθύνω τὸ ἑξῆς ζήτημα. Αἱ ὑπηρέτριαι εἶνε καὶ ἐδῶ, ὡς ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἱσπανίᾳ τὸ αἰώνιον βάσανον τῶν οἰκοδεσποινῶν;— «Ὦ, ἀγαπητέ μοι Κύριε, μοὶ ἀπεκρίνατο αὕτη ἐνόνουσα τὰς χεῖρας καὶ ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, μή μοι ὁμιλῆτε περὶ τούτου!» Μεθ' ὃ ἐποίησε μακρὰν διήγησιν ἀγώνων, ἐκδιώξεων καὶ δυστυχημάτων. Γράφω τοῦτο εἰς τὴν μητέρα μου καὶ μοὶ ἀπαντᾷ «Ἂς ἴδωμεν εἰς Λονδῖνον». Μεταβαίνω εἰς Λονδῖνον, συνδιαλέγομαι μετά τινος Ἀγγλίδος ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ μὲ φέρει εἰς Ἀμβέρσην, καὶ ἀρχίζω νὰ ἐξηγῶ εἰς αὐτὴν τὸν λόγον τῆς φιλοπραγμοσύνης μου, εἶτα τῇ ὑποβάλλω τὸ σύνηθες ἐρώτημα. Αὕτη ἀποστρέφει τὴν κεφαλὴν, φέρουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου της, εἶτα μοὶ ἀπαντᾷ τονίζουσα ἑκάστην λέξιν «Εἶνε μάστιξ Θεοῦ». Γράφω εἰς τὴν οἰκίαν μου ὁμολογῶν ἐμαυτὸν ἡττηθέντα, προστίθημι ὅμως ὅτι ἐλπίζω νὰ κερδήσω ἐν Ὁλλανδίᾳ, χώρᾳ φιλησύχῳ, ἔνθα αἱ οἰκίαι εἰσὶ κάλλιστα πυτρεπισμέναι καὶ καθαρώταται, ὁ δὲ οἰκιακὸς βίος τόσον γλυκύς! Ἡ μήτηρ μου μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι καὶ αὐτὴ εἶνε διατεθειμένη νὰ παραδεχθῇ ἔντιμον ἐξαίρεσιν ὑπὲρ τῆς Ὁλλανδίας. Πλὴν καὶ αὐτὴ καὶ ἐγὼ εἴχομεν πάντοτε ἀμφιβολίας. Ἤμην ὅθεν ἀνυπόμονος νὰ ῥωτισθῶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ἐκείνη δὲ ἐπερίμενεν ἀνυπομόνως εἰδήσεις μου. Ἰδοὺ διατί ἀπηύθυνα τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἰς τὸν εὐγενῆ ὁδηγόν μου τοῦ Δέλφτ. Ἕκαστος δὲ δύναται ἤδη νὰ συμπεράνῃ μετὰ τίνος ἀνυπομονησίας περιέμενα τὴν ἀπάντησίν του:

«Κύριε, μοὶ λέγει ὁ Ὁλλανδὸς μετὰ στιγμήν τινα σκέψεως, ἐν μόνον θὰ σᾶς εἴπω εἰς ἀπάντησιν. Ἐν Ὁλλανδίᾳ ἔχομεν, παροιμίαν λέγουσαν, ὅτι «αἱ ὑπηρέτριαι εἰσὶ τὸ σταύρωμα τῆς ζωῆς».





Αἱ χεῖρές μου ἐκόπησαν ἐξ ἀπελπισίας. «Ἰδοὺ, πρῶτον, ἐξηκολούθησεν, ἓν μέγα κακόν. Ἐὰν ἔχῃ τις μεγάλην οἰκίαν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ δύο ὑπηρετρίας, τὴν μίαν διὰ τὸ μαγειρεῖον καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὴν καθαριότητα. Τῷόντι μὲ τὴν μανίαν, ἣν ἔχουσι νὰ πλύνωσιν ὡς καὶ αὐτὸν τὸν ἀέρα, αἱ δύο αὗται ὑπηρεσίαι δὲν δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὑπὸ μιᾶς μόνης. Πρὸς τούτοις διψῶσι λυσσωδῶς ἐλευθερίας, θέλουσι νὰ μένωσι τὸ ἑσπέρας ἐκτὸς τῆς οἰκίας μέχρι τῶν δέκα, νὰ ἔχωσι δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μίαν ἡμέραν ἐντελῶς ἐλευθέραν. Πρέπει νὰ ἀνέχηταί τις ὅπως ὁ μνηστήρ των, ἢ οἱονδήποτε ἄλλο πρόσωπον ἔρχεται νὰ τὰς ζητῇ εἰς τὴν οἰκίαν. Χορεύουσιν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ κάμνουσι τὸν κόσμον ἄνω κάτω κατὰ τὰς ἑορτάς. Ἐκτὸς τούτου καὶ ἂν ἐδήλωσαν ἤδη ὅτι ἀναχωροῦσι, ὀφείλετε ὅμως νὰ περιμένετε πότε θὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ ἀπέλθωσιν, πολλάκις δὲ σᾶς κάμνουσι νὰ περιμένετε ἐπὶ ὁλοκλήρους μῆνας. Ὡσαύτως ἀπαιτοῦσι μισθοὺς ἐννενήκοντα καὶ ἑκατὸν φιορίνια κατ' ἔτος. Πλὴν δὲ τῶν μισθῶν ζητοῦσι τόσα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ ὅλων τῶν πληρωμῶν τὰς ὁποίας κάμνει ὁ οἰκοδεσπότης, δῶρα παρ' ὅλων τῶν προσκαλουμένων φίλων ἀφεύκτως, ἕτερα δῶρα ἔκτακτα ἐκ χρημάτων καὶ φορεμάτων καὶ πρὸ πάντων καὶ πάντοτε ὑπομονὴν, ὑπομονὴν καὶ ἀκόμη ὑπομονήν».

Τοιουτοτρόπως ἔμαθον ἱκανὰ ὅπως πληροφορήσω ἐν γνώσει τὴν μητέρα μου· ἔστρεψα ἑπόμενως τὸν λόγον ἐπὶ ἑτέρου ἥττον ἀνιαροῦ ἀντικειμένου.

[Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ] Ἰγ.

---

## ΑΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΚΥΝΟΣ

### καὶ τινων ἄλλων ζῴων κινήσεις.

Πάντες γνωρίζουσι ὅτι οἱ κύνες, πρὶν ἢ κατακλιθῶσιν ἐπὶ τάπητος ἢ ἐπὶ ἄλλου σκληροῦ σώματος, περιστρέφονται κυκληδὸν ἐπὶ τῆς θέσεως των καὶ ξέουσι τὸ ἔδαφος διὰ τῶν προσθίων ποδῶν ἀσκόπως κατὰ τὸ φαινόμενον. Ἡ πρᾶξις αὕτη τῶν κυνῶν ἀνάγει βεβαίως τὴν ἀρχήν της εἰς τοὺς ἀγρίους προπάτορας τῶν νῦν ἡμέρων κυνῶν, οἵτινες θέλοντες νὰ κατακλιθῶσι ἐπὶ τῆς χλοερᾶς καὶ ποώδους ἐπιφανείας τῶν πεδιάδων ἢ τῶν δασῶν, ἐπίεζον διὰ τῆς κυκλικῆς στροφῆς τοῦ σώματος καὶ τῶν ποδῶν τὴν χλόην, παρασκευάζοντες οὕτω στρωμνὴν μαλθακὴν ἐντὸς βαθύσματος ἐπὶ τῆς λοιπῆς χλόης.

Ὅτι δὲ ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶναι ὀρθὴ ἀποδεικνύει καὶ τὸ γεγονὸς καθ' ὃ οἱ θῶες, οἱ μεγάλωτοι (Fennek) καὶ ἄλλα συγγενῆ τοῖς κυσὶ ζῷα οὕτω παρασκευάζουσι τὸ ἄχυρον ἐν τοῖς ζωολογικοῖς κήποις. Ὥστε ἡ πρᾶξις αὕτη τῶν κυνῶν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς κληρονομικότητα, ἀπὸ τῶν προπατόρων παραμείνασαν μέχρι νῦν, καίπερ μὴ ἔχουσαν σκοπόν τινα καὶ ἔννοιαν, ἀφοῦ αἱ λοιπαὶ

περιστάσεις τοῦ βίου καὶ τῆς δικίτης τῶν κυνῶν μετεβλήθησαν.

Τὰς ἀσκόπους ταύτας ἕξεις, τὰς ἐκ κληρονομικότητος ὑπαρχούσας ἀπαντῶμεν καὶ εἰς πλῆθος ἄλλο πράξεων τῶν ζῴων, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Πολλὰ σαρκοφάγα ζῷα πρὶν ἢ ἐπιπηδήσωσι κατὰ τῆς λείας αὐτῶν προπαρασκευάζονται καταβιβάζοντα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔδαφος, καὶ προσεγγίζοντα τὸ σῶμα τῇ γῇ, ὅπως εἶνε ἕτοιμα. Ἡ ἕξις αὕτη παρέμεινεν εἰς τοὺς ἡμέρους κύνας, οἵτινες καὶ μακρόθεν ἐνίοτε βλέποντες ξένον κύνα κύπτουσι καὶ ἐγγίζουσι τὸ σῶμα πρὸς τὸ ἔδαφος, τοποθετούμενοι οὕτως ὅπως δι' ἑνὸς ἅλματος ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἂν καὶ ἡ ὁδὸς εἶνε ὅλως ἔρημος καὶ ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἑτέρου κυνὸς μεγάλη.

Εἰς πάντας εἶνε γνωστὸν ὅτι, ὅταν οἱ κύνες ἀποθέσωσι τὰς ἀκαθαρσίας των, ξέουσιν εἶτα δι'ὀλίγων ξεσμῶν τὸ ἔδαφος κινοῦντες τοὺς τέσσαρας πόδας πρὸς τὰ ὀπίσω· τοῦτο δὲ πράττουσι καὶ ἐπὶ λιθίνου ἔτι ἐδάφους, καὶ ἐὰν ἐσκόπουν νὰ καλύψωσιν αὐτὰς διὰ χώματος ὅπως αἱ γαλαῖ. Ὅλως ὁμοίως πράττουσι καὶ οἱ λύκοι καὶ θῶες ἐν τοῖς ζωολογικοῖς κήποις, ἐν τούτοις δὲ οἵ τε λύκοι καὶ οἱ θῶες καὶ αἱ ἀλώπεκες οὐδέποτε καλύπτουσι, καὶ ἂν πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσιν ὅλαι αἱ εὐκολίαι, τὰς ἀκαθαρσίας των διὰ χώματος, ὅπως βεβαιοῦσιν οἱ φύλακες τῶν ζῴων τούτων ἐν τοῖς θηριοτροφείοις. Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ ζῷα καταχωννύουσιν ἐν τῇ γῇ τὴν περισσεύουσαν τροφήν. Ἡ ἕξις αὕτη τοῦ γένους τῶν κυνῶν, ἡ οἰκεία τῷ γένει τῶν αἰλούρων, εἶνε λείψανον ἄσκοπον κληρονομηθὲν παρ' ἀπωτάτου τινος προπάτορος τοῦ γένους τῶν κυνῶν, παρ' ᾧ τότε εἶχε σκοπὸν τινὰ ἄδηλον, νῦν δὲ διετηρήθη μόνον διὰ τῆς κληρονομικότητος.

Κύνες καὶ θῶες ἀρέσκονται τὰ μέγιστα περιφερόμενοι καὶ προστρίβοντες τὸν αὐχένα αὐτῶν καὶ τὰ νῶτα ἐπὶ θνησιμαίων ζῴων. Τοῦτο γίνεται πιθανῶς ἕνεκα τῆς εὐαρέστου ὀσμῆς, ἣν τὰ δύω ταῦτα εἴδη τῶν ζῴων αἰσθάνονται, καίτοι οἱ κύνες δὲν τρώγουσι θνησιμαῖα. Οἱ λύκοι τοὐναντίον οὐδόλως προστρίβονται ἐπὶ θνησιμαίων Τούτου ἕνεκα ἐξηγεῖται ὀρθῶς τὸ γεγονὸς διατὶ οἱ μεγαλείτεροι κύνες, οἵτινες πιθανῶς κατάγονται ἀπὸ λύκων, οὐδόλως προστρίβονται ἐπὶ θνησιμαίων, ἐνῷ μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως πράττουσι τοῦτο οἱ μικρότεροι, οἱ πιθανῶς ἀπὸ θώων καταγόμενοι.

Οἷαν δ' ἐπίδρασιν ἔχει ἡ κληρονομηθεῖσα ἕξις ἐπὶ τῶν ζῴων δεικνύει τὸ παράδειγμα γαλῆς, ἥτις ἐκάλυψε διὰ τέφρας καθαρὸν ὕδωρ κοχλιαρίου χυθέντος ἐπὶ τῆς ψυχρᾶς ἑστίας, χωρὶς νὰ ὁδηγηθῇ βεβαίως πρὸς τοῦτο οὔτε ὑπὸ τῆς ὀσμῆς οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς αἰσθήματος, ἢ ὑπὸ μόνης τῆς ὁράσεως. Γνωστὸν δὲ ὅτι αἱ γαλαῖ καλύπτουσι ἀμφότερα τὰ εἴδη τῶν ἐκκριμάτων αὐτῶν διὰ χώματος.

Αἱ γαλαῖ παρέχουσιν ἡμῖν καὶ ἕτερον δεῖγμα πολυχρονίου κληρονομικότητος. Εἶνε πασίγνωστον ὅτι αὗται οὐδόλως ἀνέχονται νὰ βραχῶσιν οἱ πόδες των πιθανῶς ἐπειδὴ ἡ ἀρχικὴ αὐτῶν καταγωγὴ εἶνε αἱ ξηραὶ τῆς Αἰγύπτου χῶραι. Βρεχόμεναι δὲ τινάσσουσιν ἰσχυρῶς τοὺς πόδας πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ὕδατος. Ὑπάρχει δὲ παράδειγμα γαλῆς νεαρᾶς, ἥτις ἐτίναξε τοὺς πόδας αὐτῆς ὅλως κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν πλησίον αὐτῆς ἐχύθη τυχαίως ὕδωρ χωρὶς οὐδὲ σταγὼν νὰ πέσῃ ἐπὶ τῶν ποδῶν της. Ἐνταῦθα ἔχομεν καταφανέστατον παράδειγμα μυϊκῆς κινήσεως ἐκ τῆς ἕξεως, ἥτις διηγέρθη σφαλερῶς διὰ τοῦ ἤχου ἀντὶ νὰ διεγερθῇ διὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἁφῆς.

Ἐν Βόννῃ 10 Ἰανουαρίου 1882. ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ.

## ΤΟ ΕΝ ΜΟΝΑΧΩι ΧΑΛΚΟΧΥΤΕΙΟΝ

### καὶ ὁ ἀνδριὰς ΒΑΥΑΡΙΑ

Ὅτε ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ὁ Α' ἀπεφάσισεν ν' ἀνεγείρῃ κολοσσαῖον ἀνδριάντα τῆς Βαυαρίας, ἀνέθεσε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου εἰς τὸν περιώνυμον Schwanthaler. Τὸ πλάσμα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου ἦτο ἀνάλογον τῆς μεγαλοπρεποῦς ἰδέας τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν ἐπλάσθη ἐκ πηλοῦ μνημεῖον ὕψους 63 ποδῶν ὅσον ὁ μέλλων ἀνδριάς. Ὁ κολοσσὸς παρεδόθη μετὰ ταῦτα τῷ χύτῃ.

Ἡ κεφαλὴ ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ πρῶτον. Ἐν ᾧ δὲ προητοιμάζετο τὸ μέταλλον πρὸς χύσιν, προῃσθάνθη τὸ πνεῦμα τοῦ τεχνίτου ὅτι μὲ ὅλους τοὺς ὑπολογισμοὺς τὸ ὑλικὸν δὲν ἤθελεν ἀρκέσει πρὸς τὴν γιγάντειον ἐργασίαν, καὶ εἰς τὸν ἡμιλελυμένον ὄγκον προσετέθησαν 3,000 λίτραι χαλκοῦ. Ἡ ἐπιτυχία ἀπέδειξε πόσον ἡ πρόνοια αὕτη ἦτο εὐτυχής.

Καὶ νῦν ἐπρόκειτο νὰ χυθῇ τὸ στῆθος τοῦ ἀνδριάντος· ὁ δὲ τεχνίτης συνέλαβε τὴν τολμηρὰν ἰδέαν νὰ ἐκτελέσῃ τοῦτο ὅλον. Οἱ ἰδόντες ποτὲ 3 ἢ 4 χιλ. λίτρας φλέγοντος ὑγροῦ μετάλλου νὰ ῥέωσι, πιθανὸν ἔντρομοι ὑπεχώρησαν ἐπὶ τῇ θέᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ διὰ τὸ μέρος τοῦτο ἦσαν ἀναγκαῖαι τεσσαράκοντα χιλιάδες λιτρῶν· πόσον μεγάλη ἡ ἐπιχείρησις αὕτη δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ ἐὰν φαντασθῇ ὅτι 300,000 λιτρῶν ὑγροῦ μετάλλου ἐπλήρουν τὴν κάμινον.

Ἀλλ' ἰδού. Ὁ ὄγκος ἄρχεται βραδέως διαλυόμενος, εὐμεγέθη τεμάχια πυροβόλων ἐπινήχονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὡς εἰ λέμβοι ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐξαφανίζονται βαθμηδόν. Μετ' οὐ πολὺ βλέπει τις σχηματιζόμενον ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐπίπαγον, ὅστις ἐπαπειλεῖ μέγαν κίνδυνον τῇ τε καμίνῳ καὶ τῷ προτύπῳ, ὅπερ ἵσταται περιμένον νὰ δεχθῇ ἐπ'αὐτοῦ τὸν ὑγρὸν χαλκόν. Ἵνα μὴ ὁ καταστρεπτικὸς οὗτος φλοιὸς σχηματισθῇ, ἐξ ἄνδρες ἡμέραν τε καὶ νύκτα ἀνακινοῦσι διὰ μακρῶν σιδηρῶν καμάκων τὸν τοῦ πυρὸς ῥύακα. Ἀλλὰ διὰ χρόνου ὀφείλουσι νὰ ἀπομακρύνωνται, ἵνα



ἀντικατασταθῶσι ὑπ' ἄλλων, διότι ἂν καὶ φέρουσι κάθυγρα ἐνδύματα ἡ φλέγουσα θερμότης διασχίζει τὸ δέρμα, ὡς εἰ ξηρὸν φλοιὸν δένδρου. Ὁ λέβης ἀδιαλείπτως ἀνακινεῖται, τὸ πῦρ ὑποθάλπεται πρὸς νέους ἀγῶνας, ἀλλὰ τὸ μέταλλον δὲν εἶναι ἔτι ἕτοιμον πρὸς χύσιν. Ὧραι μετὰ ὥρας παρέρχονται, ἡ ἡμέρα εὑρίσκεται ἐν τῇ δύσει καὶ ἡ νὺξ πλησιάζει. Πέντε ἡμέρας καὶ πέντε νύκτας ὅλας ὑπεκκαίετο τὸ πῦρ καὶ μέχρι μανίας ἠρεθίζετο, οὐδεὶς δὲ ἠδύνατο ἔτι νὰ εἴπῃ ἐπὶ πόσον ἡ δαιμόνιος αὕτη ἐργασία θὰ ἐξηκολούθει. Οἱ ἄνδρες σιωπῶσι καὶ ἐξακολουθοῦσιν ἐργαζόμενοι τὸ γιγάντειον ἔργον, ἡ φοβερὰ θερμότης ἐγένετο ἀδιαλείπτως μεγαλειτέρα. Τρομερὸν βάρος αἰωρίζετο ἐν τῇ φλεγούσῃ ἀτμοσφαίρᾳ, καὶ βαρέως ἐπίεζε τὰς ψυχὰς ὅλων, πρὸ πάντων δὲ τὴν ψυχὴν ἐκείνου, ὅστις τοιαύτην ἀ ἔλαβεν ἐπιχείρησιν. Πρὸ πέντε ἡμερῶν ὁ διευθυντὴς δὲν κατέλειψε τὴν θέσιν, ἀλλὰ ὡς Κολόμβος, ὅστις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἤλπιζε νὰ ἴδῃ ἀναφαινομένην τὴν νέαν γῆν, περιέμενε τὴν κρίσιμον στιγμήν. Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς πέμπτης ἡμέρας καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ συνεχοῦς καμάτου, ἐξέτεινε τὰ μέλη ἵνα κοιμηθῇ· ἀλλ' ἅμα ἔκλεισε τὰ ὄμματα, ἡ σύζυγος αὐτοῦ τὸν ἐξήγειρε φωνάζουσα· «Ἐγέρθητι, ἐγέρθητι, τὸ ἐργαστήριον καίει». Καὶ πράγματι ἐκαίετο. Οὐδὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑπομείνῃ τοσαύτην φοβερὰν θερμότητα καὶ ν' ἀντισταθῇ εἰς αὐτήν. Αἱ δοκοὶ τοῦ καταστήματος ἐκαίοντο. Νὰ σβύσῃ τις τὸ πῦρ, ὡς συνήθως, ἦτο ἀδύνατον, διότι ἐὰν οἱονδήποτε ψυχρὸν ὑγρὸν ἤθελεν ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ βράζοντος μετάλλου, τὸ ἀποτέλεσμα ἤθελεν εἶναι φρικτόν, ἡ κάμινος ἤθελε καταστραφῇ καὶ 40,000 λίτραι χαλκοῦ ἤθελον ἀπολεσθῇ. Ἕνεκα τούτου ἠρκέσθησαν νὰ καλύψωσι τὰς καιομένας δοκοὺς διὰ καθύγρων ῥακῶν καὶ καταπνίξωσι τὰς φλόγας. Ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖχοι ἐφλέγοντο καὶ τὸ οἰκοδόμημα ὡμοίαζε τερατώδη κάμινον. Οὐδὲν ἧττον ἀδιαλείπτως φέρονται ἐπὶ τοῦ πυρὸς σωροὶ ξύλων, διότι ἡ θερμότης δὲν εἶναι εἰσέτι ἀρκούντως μεγάλη, τὸ μέταλλον δὲν βράζει εἰσέτι. Ἂς καίωσιν αἱ δοκοὶ καὶ ἂς φλέγωσιν οἱ τοῖχοι· τὸ πῦρ ἀδιακόπως ὑποσκαλεύεται καὶ ὑποθάλπεται. Τέλος ἔφθασεν ἡ κρίσιμος στιγμή. Ὁ ὄγκος ἅπας βράζει. Νῦν καλεῖ ὁ χαλκοχύτης Müller τοὺς ἄνδρας καταγινομένους νὰ σβύσωσι τὰς καιομένας δοκοὺς καὶ φωνάζει αὐτοῖς· «Ἀφῆτε νὰ καίωνται, τὸ μέταλλον εἶναι ἕτοιμον πρὸς χύσιν». Καὶ ἀκριβῶς τὸ μεσονύκτιον, ἐν ᾧ φλόγες περιέβαλλον τὰς δοκοὺς τοῦ οἰκοδομήματος, ἀπεσύρθη τὸ ἔμβολον, καὶ φλογερὸς ῥύαξ ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν ἐκ πηλοῦ μορφήν.

Πάντες ἀνέπνευσαν. Οἱ τραχεῖς ἐργάται ἵστανται ἐκεῖ πλήρεις σεβασμοῦ καὶ ὡς εἰ ἠττηθέντες ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἑαυτῶν ἔργου, βωβοὶ παρατηροῦντες καὶ ἀκούοντες τὸν θορυβώδη πάταγον τοῦ ἐκ χαλκοῦ καταρράκτου. Μόνον δὲ ὅτε τὸ ἔργον ἐπετελέσθη, ἀνέκυψαν διαταχθέντες ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ νὰ σβύνωσι τὸ πῦρ.

Ὀλίγα λεπτὰ μετὰ ταῦτα ὁ κώδων τῆς μικρᾶς ἐκκλησίας ἐν Neuhansen ἐκάλει τὸν Διευθυντὴν καὶ τοὺς ἐργάτας, ἵνα ἀναπέμψωσιν εὐχαριστίας διὰ τὴν εὐτυχῆ τοῦ ἔργου ἀποπεράτωσιν. Οὐδὲν δυστύχημα συνέβη καὶ πᾶς ὁ λαβὼν μέρος εἰς αὐτὸ ἀπῆλθεν ἀβλαβής.

[Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ]. Γ. Η. Π.

## Η ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ὁ παρ' ἡμῖν ἐπίατρος κ. Βερνάρδος Ὀρνστάϊν ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ βερολινείῳ περιοδικῷ διὰ τὴν ἐθνολογίαν, τῷ ἐκδιδομένῳ τῇ συνεργασίᾳ τοῦ κλεινοῦ ἰατροῦ καὶ ἀνθρωπολόγου Βίρχοβ, σειρὰν ἄρθρων ἀξιοσπουδάστων *Περὶ τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς μετὰ ἰδίας ἐξετάσεως τῆς μακροβιότητος αὐτῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῆς*. Ὁ διακεκριμένος ἐπίατρος ἠσχολήθη περὶ τὸ θέμα τῆς μελέτης του μετὰ πολλοῦ ζήλου, ἐξερευνῶν τὰς στατιστικὰς τοῦ κ. Μανσόλα, τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ἀστεροσκοπείου, τὰς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων, καὶ καταγράφων διαφόρους παρατηρήσεις ἰδίας τε καὶ ἄλλων ἰατρῶν Ἑλλήνων εἰς οὓς εἶχεν ἀποταθῆ. Κατὰ τὰς γενομένας παρατηρήσεις, μεταξὺ 1602 κατοίκων ἐν Ἑλλάδι εὑρίσκομεν ἕνα ἡλικίας ἐτῶν 75 80, τῆς δὲ ἡλικίας ἐτῶν 80-85 παρουσιάζεται εἷς μόνος ἀντιπρόσωπος μεταξὺ 2101 κατοίκων. Ἐν ἄλλαις χώραις τῆς Εὐρώπης ὁ ἀριθμὸς τῶν γερόντων ἀπὸ ἡλικίας ἐτῶν 75 μέχρι τῶν πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν εἶνε μεγαλείτερος· ἐν Ἑλλάδι δὲ εἶνε ἀναλόγως περισσότεραι ἢ ἀλλαχοῦ οἱ ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονότες. Οὕτως ἐν μὲν τῇ Ἑλλάδι εὑρίσκομεν ἐν ἡλικίᾳ 85-90 ἐτῶν ἕνα μεταξὺ 3020 κατοίκων, ἐν δὲ Γαλλίᾳ ἕνα μεταξὺ 4354. Πολλῷ δὲ περιεργότεροι εἶνε οἱ ἀριθμοὶ τῶν ὑπερβάντων τὰ ἐννενήκοντα ἔτη ἐν Ἑλλάδι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἐν μὲν τῇ Ἑλλάδι, ἔχομεν γέροντας ἄγοντας τὸ 90-95 ἔτος ἕνα μεταξὺ 5918, ἐν δὲ Γαλλίᾳ ἕνα μεταξὺ 20000, καὶ ἐν Σαξωνίᾳ ἕνα μεταξὺ 11000. Οἱ ἔχοντες ἡλικίαν 95—100 ἐτῶν εἶνε ἐπταπλάσιοι ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Γαλλίᾳ, διότι ἐν Ἑλλάδι ἔχομεν ἕνα τοιοῦτον ὑπέργηρων μεταξὺ 11988, ἐν δὲ Γαλλίᾳ ἕνα μεταξὺ 83145. Τέλος, πολλῷ περισσότεροι εἶνε κατ' ἀναλογίαν οἱ ἐν Ἑλλάδι φέροντες ἐπὶ τῆς ῥάχεώς των ἕνα αἰῶνα καὶ πλέον, εἰς ἀνὰ 16678 κατοίκους, ἐν ᾧ ἐν Γαλλίᾳ μόνον μεταξὺ 352947 ἀπαντᾶται εἷς ἐσχατόγηρος Μαθουσάλας. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν γερόντων τῶν Ἀθηνῶν, οὓς ὁ κ. Ὀρνστάϊν ἀναγράφει κατ' ὄνομα καὶ ἡλικίαν, ἀπαντῶμεν διάφορα γνωστὰ ὀνόματα. Δύο αὐτῶν, ὁ Βίκτωρ Νεβίλ ἄγων τὸ 86 ἔτος ἐν ἔτει 1878 καὶ ὁ Ζήσης Σωτηρίου ὁμηλιξ ἐκείνου ἀπέθανον

ἤδη, ὡς γνωστόν. Βεβαίως δ' ἀπέθανον καὶ ἄλλοι οὓς ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν. Ἐκ τούτων ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ἡ ἐν Πλάκᾳ οἰκοῦσα Σταμάτα Τρακόνη (;) ἄγουσα ἡλικίαν 117 ἐτῶν ἐβάπτισεν ἐν ἡλικίᾳ 14 ἐτῶν τὸν ἔτι ζῶντα ἐν ἡλικίᾳ 103 ἐτῶν Κωνσταντῖνον Σαρδελᾶν, ὁμοίως οἰκοῦντα ἐν Πλάκᾳ· βεβαίως οὗτος θὰ φαντάζηται ἑαυτὸν νέον ἀπέναντι τῆς γραίας *νονᾶς* του. Ἐκ τῶν ἄλλων γερόντων τοῦ βασιλείου σημειοῦται περὶ τοῦ ἐν Σπέτσαις Βασιλείου Ν. Ὀρλῶφ, ἔχοντος ἡλικίαν τῷ 1878 ἐτῶν 93, ὅτι ἦτο ὁ μόνος ἐννοῶν τὴν γαλλικὴν, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν νῆσον ὁ μακαρίτης βασιλεὺς Ὄθων.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀξιολόγων στατιστικῶν καὶ πινάκων καὶ παρατηρήσεων ζητεῖ ὁ κ. Ὀρνστάϊν νὰ ἐξηγήσῃ καὶ τοὺς λόγους τῆς μεγαλειτέρας ταύτης ἐν Ἑλλάδι μακροβιότητος. Εἶνε δ' οὗτοι κατ' αὐτὸν οἱ ἑξῆς, οὓς διὰ μακρῶν ἐξετάζει καὶ ὑποστηρίζει :

1) Ὅτι ἡ κληρονομία ἀσθενικῶν φύσεων εἶνε φαινόμενον πολὺ σπανιώτερον ἢ ἐν τοῖς κράτεσι τῆς Εὐρώπης.

2) Ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῶν σχέσεων τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος ἐπὶ τοὺς κατοίκους εἶνε εὐεργετικωτέρα.

3) Ὅτι ὁ ἀὴρ εἶνε καθαρὸς, εὔκρατος καὶ ἑπομένως ὑγιεινότερος.

4) Ὅτι ἡ δίαιτα εἶνε ἐν γένει ἁπλῆ τις καὶ φυσικὴ καὶ ἑπομένως ἡ διατροφὴ τακτική τις.

5) Ὅτι οἱ ἕλληνες ἔχουσι μεγαλειτέραν δύναμιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπηρειῶν ἢ οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

Τοιαῦτα δι' ὀλίγων τὰ συμπεράσματα τῶν μελετῶν τοῦ κ. Ὀρνστάϊν.

## ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τελευταῖαι ἀπηχήσεις τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

Ἡ κυρία Ζ. . . . ἔλεγε πρὸς τὸν γαμβρόν της, ὅστις δὲν θεωρεῖται ὡς ὁ εὐτυχέστερος τῶν συζύγων.

— Ἀγαπητέ μου, τί θέλεις νὰ σοῦ δώσω ἐγὼ διὰ δῶρον τοῦ νέου ἔτους ; θέλεις τὴν φωτογραφίαν τῆς γυναικός σου ;

— Μάλιστα, ἀναφωνεῖ· ἀλλὰ τὸ φιλοφρόνημά σας αὐτὸ ἀξίζει νὰ σᾶς τὸ ἀνταποδώσω . . . Λοιπὸν δέχομαι τὴν φωτογραφίαν, καὶ λάβετε σεῖς ὀπίσω τὸ πρωτότυπον.

* * *

Ὁ κ. Σ", ἀνὴρ μὲ κοινωνικὴν θέσιν, εἰσέρχεται εἰς κουρεῖον ἄλλο παρὰ τὸ τακτικόν του ἵνα τοῦ διορθώσουν τὴν κόμην.

Τούτου γενομένου, πληρόνει καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν.

— Καὶ τὸν μποναμᾶ; λέγει ὁ ὑπηρέτης ὅστις τὸν ἐπεριποιήθη τελευταῖον.

— Τὸν μποναμᾶ ; Ἀμ' 'σὰν ἤθελα νὰ δώσω μποναμᾶ, ἐπήγαινα 'ς τὸν τακτικό μου κουρέα !

* * *

Μεταξὺ φίλων.

— Τί ἔχεις λοιπὸν καὶ εἶσαι τόσον μελαγχολικός ;

— Ὤ ! δὲν ἔχεις ἰδέα, καϋμένε, τὶ ὑποφέρω ! Οἱ δανεισταί μου, νὰ, αὐτὸ εἶνε τὸ αἰώνιο μαρτύριο, 'ποῦ μὲ βασανίζει . . . ,

— Μὰ χρεωστεῖς λοιπὸν μεγάλα ποσά ;

— Ὄχι, ἀλλὰ πολλὰ μικρά· καὶ ξέρεις, τὰ χρέη εἶνε 'σὰν τὰ παιδιά, ὅσο πλειὸ μικρὰ εἶνε, τόσο δυνατώτερα φωνάζουν !

## ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ὁπόσας καὶ ὁποίας δυνάμεις τοῦ ἐνεργεῖν καὶ πάσχειν συμπεριφέρει ἕκαστος ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ, ἀγνοεῖ παντάπασιν, ἄχρις οὗ τῷ προσενεχθῇ εὐκαιρία ἐνεργείας ἢ παθήσεως. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀγνοοῦμεν μεθ' ὁπόσης ὁρμῆς δύναται τὸ ἐν λίμνῃ ἀτρεμὲς ὕδωρ νὰ καταρρεύσῃ ἀπὸ βράχου ἢ νὰ ἀναπηδήσῃ ὡς πῖδαξ· καὶ ἐν τῷ πεπηγότι δὲ ὕδατι οὐδέποτε διορῶμεν τὴν λανθάνουσαν ἐν αὐτῷ θερμότητα.

## ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πλὴν τῆς Ἀμερικῆς, ἧς αἱ γόνιμοι ἐκτάσεις προσελκύουσι κατ' ἔτος μέγαν ἀριθμὸν Γερμανῶν, οὐχὶ ὀλίγους ἐξ αὐτῶν περιλαμβάνει καὶ ἡ Ἀγγλία. Κατ' ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ βιοῦντες σήμερον Γερμανοὶ ἀνέρχονται εἰς 250,000, ὧν 100,000 τοὐλάχιστον κατοικοῦσιν ἐν Λονδίνῳ. Πλεῖστοι αὐτῶν εἰσὶν ἔγγαμοι, ἔχοντες τέκνα, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπολογίζεται εἰς 50.000. Ἐν Μαγχεστρίᾳ ὑπάρχουσι πλείονες τῶν 20,000, ἐν δὲ Λίβερπουλ ὑπὲρ τὰς 10,000. Γερμανοὶ ἢ Γερμανῶν μεταναστῶν υἱοὶ κατέχουσιν ὑψηλὰς θέσεις ἰδίως ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις. Τὸ πέμπτον τοὐλάχιστον τῶν μεγάλων ἐν Λονδίνῳ οἴκων εὑρίσκεται ἐν ταῖς χερσὶ Γερμανῶν. Πλὴν τούτων ὑπάρχει στρατιὰ ὁλόκληρος ὑπαλλήλων ἐν Λονδίνῳ, Λίβερπουλ, Γλασκώβῃ, Μαγχεστρίᾳ, Βιρμιγχάμῃ καὶ ἀλλαχοῦ διαγωνιζόμενοι ἐπιτυχῶς πρὸς τοὺς ἐγχωρίους. Ἐν Λονδίνῳ ὑπάρχουσι περισσότεροι ἀρτοποιοὶ Γερμανοὶ ἢ ἐν Βερολίνῳ, κουρεῖς δὲ, ράπται καὶ ὑποδηματοποιοὶ Γερμανοὶ ὑπάρχουσι τόσοι, ὅσοι θὰ ἐπήρκουν ἀφθονώτατα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς μεγίστης γερμανικῆς πόλεως.

Ὑπάρχουσιν ὡσαύτως ἐν Ἀγγλίᾳ μέγας ἀριθμὸς ἐκκλησιῶν γερμανικῶν, τὸ γερμανικὸν νοσοκομεῖον τοῦ Dalston, ἡ γερμανικὴ φιλανθρωπικὴ ἑταιρία, σκοπὸν ἔχουσα τὴν συνδρομὴν χιλιάδων ἀπόρων Γερμανῶν, ὁ καλλιτεχνικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς γερμανικὸς σύλλογος, ἡ γερμανικὴ Ἑταιρία τῆς γυμναστικῆς, καὶ πρὸς τούτοις πλεῖσται ἑταιρίαι ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν. Εὐνόητον δὲ ὅτι καπηλεῖα καὶ ζυθοπωλεῖα γερμανικὰ οὐδαμῶς ἐλλείπουσι.



Κατὰ πᾶσαν ἡμέραν 12,500 φύλλα γερμανικῶν ἐφημερίδων φθάνουσιν εἰς Λονδῖνον, ἔνθα ἐκτυποῦνται πρὸς τούτοις τέσσαρες ἐφημερίδες ἐν γερμανικῇ γλώσσῃ.

Ἐν Κίνᾳ ὑπάρχουσιν ἑπτὰ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται τὸ διαζύγιον. Ἡ σοβαρωτάτη πασῶν εἶνε ἐκείνη, καθ' ἣν ἡ σύζυγος ἐφάνη μὴ ἀπονέμουσα τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν εἰς τὸν πενθερὸν ἢ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. Φαντάσθητε τὶ θὰ ἐγίνετο ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου ἐν Εὐρώπῃ ἐὰν καὶ ἐνταῦθα ἴσχυε τὸ ἔθιμον τοῦτο ; Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐξ περιπτώσεων συναριθμεῖται ἡ ἀγονία, ἡ ὑπέρμετρος ζηλοτυπία κ. ἄ.

Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ Κινέζος δὲν δύναται νὰ ἀποπέμψῃ τὴν γυναῖκά του, τοιαύτη τις δὲ εἶνε ὅταν αὕτη ἠδύνατο νὰ πορισθῇ μόνη τὰ πρὸς τὸ ζῆν πρὸ τοῦ γάμου, ἤδη δὲ κατέστη ἀνίκανος πρὸς τοῦτο. Ἐπίσης ἀδύνατον εἶνε τὸ διαζύγιον ἐὰν ὁ ἀνὴρ, πτωχὸς ὢν πρὸ τοῦ γάμου, ἐγένετο κατόπιν πλούσιος.

Πάντα ταῦτα διέπονται ὑπὸ τῶν δογμάτων τοῦ Κομφουκίου. Κατὰ ταῦτα ἡ γυνὴ παρομοιάζεται πρὸς τὴν σελήνην, ἥτις ὅλον αὐτῆς τὸ φῶς δέχεται ἐκ τοῦ ἡλίου. Ἐξ ἄλλου ὁ σύζυγος παραβάλλεται πρὸς τὸν ἀλέκτορα, οὗτινος τὸ ᾄσμα ἀγγέλλει τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἠοῦς· ἐντεῦθεν δὲ συνάγουσιν ὅτι ὁ μὲν ἀνὴρ ὀφείλει νὰ ἀσχολῆται εἰς τὰς ἐκτὸς τοῦ οἴκου ὑποθέσεις, ἡ δὲ γυνὴ νὰ ἀφιεροῦται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἴκου.

Κατὰ τὴν γενομένην ἐπίσημον ἀπογραφὴν οἱ κάτοικοι τοῦ παραχωρηθέντος μέρους τῆς Θεσσαλίας ἀνέρχονται εἰς 262,705, ὁ δ' ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ χωρίων ἀνέρχεται εἰς 657, ἐξ ὧν περιλαμβάνει τὸ τμῆμα Λαρίσσης 69, τὸ τμῆμα Ἀγυιᾶς 27, τὸ τμῆμα Δερελῆ 26, τὸ τμῆμα Τυρνάβου 13, τὸ τμῆμα Δομοκοῦ 32, τὸ τμῆμα Φαρσάλων 58, τὸ τμῆμα Ἀλμυροῦ 30, τὸ τμῆμα Βώλου 51, τὸ τμῆμα Τρικάλων 119, τὸ τμῆμα Καλαμπάκας 71, τὸ τμῆμα Καρδίτσης 161.

Πόλεις ἀξίας λόγου περιλαμβάνει τὸ τμῆμα Λαρίσσης τὴν Λάρισσαν μὲ 13169 κατοίκους καὶ τὴν κωμόπολιν Τοπουζλὰρ, μὲ 1204· τὸ τμῆμα Ἀγυιᾶς, τὴν Ἀγυιὰν μὲ 1891 κατοίκους, τὴν Σελίτσανη μὲ 1358, τὸ Κεραμίδι μὲ 1140 καὶ τὸ Ἀθάνατον μὲ 1081. Τὸ τμῆμα Δερελῆ, τὸ Ῥαψάκι μὲ 1920 κατοίκους, τὰ Ἀμπελάκια μὲ 1564, τὸν Ναζερὲ μὲ 1414 καὶ τὴν Σπηλιὰ μὲ 1003. Τὸ τμῆμα Τυρνάβου τὸ Τύρναβον μὲ 4337 κατοίκους καὶ τὸ Καζουλὰρ μὲ 1038. Τὸ τμῆμα Δομοκοῦ τὸν Δομοκὸν μὲ 1326 κατοίκους, τὸ δὲ τμῆμα Φαρσάλων τὰ Φάρσαλα μὲ 1363. Τὸ τμῆμα Ἀλμυροῦ τὴν πόλιν Ἀλμυρὸν μὲ 2961 κατοίκους καὶ τὴν κωμόπολιν Πλάτανον μὲ 1402.

Τὸ τμῆμα Βώλου περιέχει πολλὰς ἀξίας λόγου πόλεις καὶ κωμοπόλεις. Ὁ ἰδίως Βῶλος, ἡ πόλις Βώλου ἔχει 4987 κατοίκους, ὁ δὲ ἄνω Βῶλος 2329. Ἔχομεν ἔπειτα τὰς ἑξῆς κωμοπόλεις: Κανάλια 1144, Κισσὸν 1822, Ζαγορὰν 3442, Πορταριὰν 2785, Μακρυνίτσαν 3864, Μηλιαὶς 2094, Τσαγκαράδες 2347, Ἅγιον Λαυρέντιον 1731, Ἀργαλαστὴν 2331, Λαῦκον 1919, Προμοῦρι 1355, Κατοχῶρι 1494, Δράκια 2637, Νεοχῶρι 1515, Καραμπέσι 1105, Ἅγιον Γεώργιον 1869, Μούρισι 1214, καὶ Τρίκερι 2100.

Τὸ τμῆμα Τρικκάλων περιλαμβάνει τὴν πρωτεύουσαν Τρίκκαλα μὲ 5563 κατοίκους, τὸ Ζάρκο μὲ 1585, τὸ Νεοχῶρι μὲ 1136 καὶ τὸ Γαρδίκι μὲ 1654. Τὸ τμῆμα Καλαμπάκας, τὴν Καλαμπάκαν μὲ 1022 κατοίκους, τὸ Καστράκη μὲ 1049, τὴν Καστανιὰν μὲ 1097, τὴν Κρανιὰ μὲ 2444. Τὸ τμῆμα Καρδίτσης, τὴν Καρδίτσαν μὲ 4504, τὸν Παλαμᾶ μὲ 3103, τὸ Φανάρι μὲ 1704 τὰ Κανάλια μὲ 1320, τοὺς Σοφάδες μὲ 1425, τὸ Μεζδάνι μὲ 1121, τὴν Παραπράσενα μὲ 1174, καὶ τὴν Ρεντίνα μὲ 1167.

Ἐξεδόθη ἄρτι ἡ *Ἐπετηρὶς* τῶν ταχυδρομείων διὰ τὸ ἔτος 1881.

Κατὰ ταύτην τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα ἔν τε τῷ κράτει καὶ κατὰ τὴν Τουρκίαν ἀνέρχονται εἰς 169, ἐξ ὧν 59 μὲν ἐν Πελοποννήσῳ, 49 ἐν Στερεᾷ Ἑλλάδι, 15 ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις, εἰς ἃ ὅμως προσετέθησαν τελευταίως καὶ ἄλλα, ὡς ἐγκαίρως εἴπομεν, 40 ἐν ταῖς νήσοις καὶ 8 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Εἰς 76 τῶν ταχυδρομικῶν τούτων γραφείων ὑπάρχει καὶ τηλεγραφικὸν γραφεῖον.

Τὸ δρομολόγιον τῶν δημοσίων ταχυδρόμων διέρχεται 64 γραμμὰς, ἐξ ὧν 24 μὲν ἀφορῶσι τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Εὔβοιαν 21 τὴν Πελοπόννησον, 10 τὰς νήσους, 9 τὰς νέας ἐπαρχίας.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833 – 1880 ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἐν Ἑλλάδι εἰσέπραξε δρ. 16,654,517. 11 καὶ ἐξώδευσε 14,679,403.15 ἑπομένως ἔμεινε καθαρὸν περίσσευμα ἐκ δρ. 1,975,113.99. Εἰδικῶς δὲ τῷ 1880 ἔσοδα μὲν ἔσχε δρ, 673, 597.02 καὶ ἔξοδα δρ. 406,627.83 ἤτοι ἔμεινε περίσσευμα 266,969.19. Τὰ περισσεύματα ταῦτα νομίζομεν ὅτι πρέπει τὸ ἁρμόδιον ὑπουργεῖον νὰ δαπανήσῃ πρὸς προαγωγὴν τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἰδίως πρὸς βελτίωσιν καὶ διαρρύθμισιν του ταχυδρομείου Ἀθηνῶν διὰ τῆς μετακομίσεως αὐτοῦ εἰς ἴδιον, ἀνεξάρτητον καὶ εὐρύχωρον κατάστημα.

Κατὰ τὸ 1880 διημείφθησαν ἐπιστολαὶ καὶ ἔγγραφα δημόσια ἐσωτερικὰ μὲν 2,476,241, ἐξωτερικὰ δὲ 3,830,966 ἐξ ὧν ἐλήφθησαν μὲν 634,135, ἀπεστάλησαν δὲ 720,590. Ἔτι δὲ ἐπιστολικὰ δελτάρια 13,336, ὧν 6,554 ἀποσταλέντα καὶ 6,782 ληφθέντα· προσέτι 15,788 δείγματα ἐμπορευμάτων καὶ 31,888 ἔντυπα διάφορα. Ἐφημερίδες δ' ἐν συνόλῳ, ἐσωτερικοῦ μὲν 379,797 δέματα, ἢ φύλλα 1,688,841, ἐξωτε-

ρικοῦ δὲ δέματα 912.748 ἢ 2,664,994 φύλλα.

Ὁ Γερμανὸς ἠθοποιὸς Karl Sonntag, ἀσπασθεὶς τὸν μορμονισμὸν κατὰ τὴν ἐν Ἀμερικῇ διατριβήν του, ἐπέστειλεν ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ἁλμυρὰν Λίμνην πόλεως τὴν ἑξῆς ἐπιστολὴν εἴς τινα ἐν Δρέσδῃ φίλον του·

«*Ἀγαπητὲ φίλε,*

»Ἐκ τοῦ γραμματοσήμου τῆς παρούσης θέλεις μάθει ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος διατρίβω ἐν τῷ τόπῳ, ὅστις ὑπῆρξε τὸ ὄνειρον τῶν μακροχρονίων πόθων μου καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ μέχρι τοῦδε βίου μου. Τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπήλαυσα τέλος πάντων, τὴν αὐτὴν δ' εὐδαιμονίαν εὔχομαι καὶ εἰς πάντας ὅσους ἀγαπῶ. Χθὲς ἐνυμφεύθην τὴν ἐνάτην μου σύζυγον, αὔριον δὲ προτίθεμαι νὰ μεταβῶ εἰς San-Francisco ἵνα δώσω παραστάσεις τινάς· ἀλλὰ θὰ ἐπανέλθω ἐνταῦθα ἵνα παραμείνω διαρκῶς. Βραδύτερον σκοπεύω νὰ νυμφευθῶ ἀκόμη συμπαθητικάς τινας κυρίας, ὄχι ὅμως πλειοτέρας τῶν 17 ἐν ὅλῳ. Ἐλθὲ λοιπὸν καὶ σὺ ταχέως καὶ μὴ παραπείθεσαι ὑπὸ τῆς γυναικός σου νὰ ἀποστῇς τοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν ἀπέβλεψας ἐκ νεότητός σου. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἰδία θὰ εἶνε εὐτυχὴς ἐνταῦθα, διότι πᾶσα γυνὴ μεγάλην βεβαίως θὰ αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν βλέπουσα ὅτι καὶ ἄλλαι γυναῖκες ἀγαπῶσι καὶ σέβονται τὸν σύζυγόν της».

Εἰς 750,000 φράγκων ὑπολογίζεται τὸ ποσόν, ὅπερ ἀποφέρει κατ' ἔτος τὸ ἐμπόριον τῶν ἀπομειναρίων τῶν σιγάρων τῶν συναζομένων ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Παρισίων. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἀσχολοῦνται πλειότεροι τῶν 500 ἀνθρώπων, κερδαίνοντες κατὰ μέσον ὅρον 4—5 φράγκα καθ' ἑκάστην.

Ἄρχεται δὲ συνήθως ἡ συγκομιδὴ τῶν σιγάρων ἅμα τῇ πρωΐᾳ εἰς τὰ *βουλεβάρτα*, εἰς τοὺς χάνδακας τῶν μεγάλων ὁδῶν, εἰς τοὺς σωροὺς τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ πανταχοῦ τέλος. Ἐκ τῶν βιομηχάνων τούτων τινὲς ἀγοράζουσι παρ' ἄλλων ὑποδεεστέρων ἐν τῷ ἐπαγγέλματι τὸ προϊὸν τῆς συγκομιδῆς των, ἢ παρὰ τῶν ὑπηρετῶν τῶν καφενείων καὶ λεσχῶν, οἵτινες κάμνουσι τὸ αὐτὸ ἔργον εἰς ἃ μέρη ὑπηρετοῦσι.

Ἅμα συναχθῇ ἱκανὴν ποσὸν ὑποβάλλεται εἰς καθαρισμόν τινα, καὶ ἔπειτα πωλεῖται δι' ἐπὶ τούτῳ ἀνθρώπων εἰς τιμὴν πεντάκις μικροτέραν τοῦ συνήθους καπνοῦ τοῦ μονοπωλίου.

Ἐν Παρισίοις, ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς προϊούσης ἐπεκτάσεως τῆς πόλεως ἡ συγκοινωνία καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δυσχερής, σκέψις γίνεται περὶ κατασκευῆς ὑπογείου σιδηροδρόμου πρὸς διευκόλυνσιν τῆς συγκοινωνίας τῶν κατοίκων. Πρὸς τοῦτο συνδιάσκεψις ἐγένετο ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν δημοσίων ἔργων, ἧς μετέσχεν ὁ ὑπουργός, ὁ διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων τῶν Παρισίων, ὁ διευθύνων τὰ τῆς κατασκευῆς τῶν σιδηροδρόμων, καὶ ὁ πρῶτος μηχανικὸς τῶν σιδηροδρόμων. Ἐν τῇ συνδιασκέψει ταύτῃ ἐμελετήθη τὸ σχέδιον τῆς διαχαράξεως τοῦ ὑπογείου σιδηροδρόμου, ὅστις θέλει περιλαμβάνει πέντε κυρίας γραμμάς.

Ἐν τῇ πόλει Herne τῆς Ἀγγλίας συνεστήθη ἐπ' ἐσχάτων λέσχη καλουμένη τῶν *Ἀτυχῶν ἐραστῶν*, εἰς ἣν δεκτοὶ εἶνε μόνον νεανίαι καὶ ἄνδρες, πιόντες τὸ πικρὸν ποτήριον ἀποτυχόντος ἔρωτος. Πρόεδρος τῆς λέσχης ἐξελέχθη ἀνὴρ μεσῆλιξ γνωστὸς διὰ τὰς ἀναρίθμους ἀποτυχίας ἐν ταῖς αἰσθηματικαῖς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεσιν.

Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ τραυματισμοῦ τοῦ ἀτυχοῦς προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Γάρφιλδ ἀστὴρ ἀργυροῦς ἐστήθη ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τῆς Βαλτιμόρης, ἐν ᾧ ἐπληγώθη ὁ πρόεδρος, καὶ ἐν αὐτῇ ἀκριβῶς τῇ θέσει, ἔνθα ἔπεσε. Πινακὶς δὲ ἐντετειχισμένη εἰς τὸν τοῖχον τοῦ σταθμοῦ φέρει ταύτην τὴν ἐπιγραφήν. *Ἰάκωβος Γάρφιλδ, πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπληγώθη ἐνταῦθα τὴν* 2 *Ἰουλίου* 1881.

Ἐν ταῖς Πολιτείαις τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ Πενσυλβανίας τῆς Ἀμερικῆς οἱ ἰατροὶ ἤρξαντο ποιούμενοι χρῆσιν ἐν τῷ ἐπαγγέλματι αὐτῶν ταχυδρόμων περιστερῶν. Οἱ ταχεῖς οὗτοι ἀγγελιαφόροι φυλάττονται παρὰ τοῖς φαρμακοποιοῖς, οἵτινες ἀπολύουσιν αὐτὰς πρὸς εἰδοποίησιν τῶν ἰατρῶν, ἅμα ὡς σοβαρά τις ἀσθένεια ἤθελεν ἀπαιτήσει τὴν ἄμεσον αὐτῶν παρουσίαν.

Πάντες γινώσκουσιν ὅτι εἰς κρισίμους τινὰς περιστάσεις ἡ ζωὴ τοῦ ἀσθενοῦς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ταχυτέρας ἢ βραδυτέρας ἐμφανίσεως τοῦ ἰατροῦ· εἰς τοιαύτας δέ τινας περιστάσεις τὰ ἀθῶα ἐκεῖνα πτηνὰ λέγεται ὅτι παρέσχον οὐ μικρὰς ὑπηρεσίας εἰς κινδυνεύοντας ἀσθενεῖς.

Ἐκ τινος στατιστικῆς κοινοποιηθείσης εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἐφημερίδα «Builder», ἥτις καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὴν εἰς ἕνα τῶν τελευταίων αὐτῆς ἀριθμῶν, ἐξάγεται πόσον εἶναι καταπληκτικὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁλοσχερῶς καταστραφέντων θεάτρων ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς ἐν διαστήματι τῶν τελευταίων τριάκοντα ἐτῶν. Ἰδοὺ οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι·

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Ἀπὸ τοῦ 1850 | μέχρι | τοῦ 1860 | 60 | θέατρα |
| » » 1860 | » | τοῦ 1870 | 100 | » |
| » » 1870 | » | τοῦ 1880 | 190 | » |
| | | | 350 | |

Κατὰ δὲ τὸ 1881 μετὰ τοῦ τελευταίως ἐκ τοῦ πυρὸς καταστραφέντος θεάτρου «Ῥίγκ», ἀνέρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ 1881 καταστραφέντων θεάτρων εἰς 28, ὥστε ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τέλους τοῦ 1881 ἀνέρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν πυρπολυθέντων εἰς 378 (τριακόσια ἑβδομήκοντα ὀκτώ).

Ἡ ἐνιαύσιος ἔκθεσις τοῦ Γενικ. Διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομείων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον δωδεκόμηνον παρεδόθησαν εἰς ὅλα τὰ ταχυδρομεῖα τῆς ὁμοσπονδίας 262,425,688 ἐπιστολαί, 43,898,158 γραμματοδελτία, καὶ 146,417,114 ἐφημερίδες. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ συστάσει ἐπιστολῶν ἀνῆλθεν εἰς 2,126,309. Ἡ ὁλικὴ δαπάνη διὰ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ἀναβαίνει εἰς 2,493,972 δίστηλα.

Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἡ κατανάλωσις τῶν ἐπισκεπτηρίων ἔφθασεν εἰς ποσὸν μυθῶδες, μὴ δυνάμενον νὰ ὁρισθῇ ὑπὸ τῆς στατιστικῆς ἀκριβῶς. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ οὐδόλως ἄσκοπον νομίζομεν νὰ ὑπομνήσωμεν δι' ὀλίγων πότε ἔλαβον ἀρχὴν τὰ τόσῳ γενικῶς παραδεδεγμένα σήμερον ἐπισκεπτήρια.

Κατὰ τὰ 1744 ὁ κ. καὶ ἡ κυρία δὲ Πὸν καὶ ἡ κυρία δὲ Καστελλὰν πρῶτοι ἐν Παρισίοις, ὅθεν ὁ συρμὸς οὗτος διεδόθη ἀνὰ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, ἔκαμον χρῆσιν ἐντύπων ἐπισκεπτηρίων, ὅπως ἀναγγείλωσι πρὸς τοὺς φίλους των τοὺς γάμους τῶν τέκνων των. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅταν συνοικέσιόν τι ἐπρόκειτο νὰ συναφθῇ, οἱ γονεῖς τῶν μελλονύμφων ἐπορεύοντο αὐτοπροσώπως ὅπως ἀνακοινώσωσι τοῦτο πρὸς τοὺς γνωρίμους των.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠθέλησαν νὰ ἀπαλλαγῶσιν τοῦ ἐπιπόνου τούτου ἐθίμου, ἀποφεύγοντες τὴν αὐτοπρόσωπον ταύτην ἐπίσκεψιν. Πρὸς τοῦτο ἀπέστελλον εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα γραμμάτια χειρόγραφα περιέχοντα τὴν τοῦ συνοικεσίου ἀναγγελίαν. Οἱ δὲ εὐποροῦντες ἐκόσμουν αὐτὰ καὶ διὰ ζωγραφιῶν ἀλληγορικῶν, δι' ἀραβουργημάτων καὶ δι' ἐμβλημάτων.

Ὑπάρχει ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ἀναγγελτήριον γάμου, γεγραμμένον ἰδιοχείρως παρὰ τοῦ διασήμου δουκὸς Ῥισελιέ, ὅπερ ὑπὸ ἔποψιν διακοσμήσεως εἶναι ἀληθὲς ἀριστούργημα, ἐνῷ οὐδόλως ἐπιμεμελημένον εἶνε τὸ ὕφος αὐτοῦ. Ἰδοὺ τοῦτο:

«Ὁ Δοὺξ Ῥισελιὲ ἐνυμφεύθη τὴν νύκτα τῆς 6 πρὸς τὴν 7 Αὐγούστου 1734 ἐν τῷ πύργῳ Montjau ἐν Βουργουνδίᾳ, τὴν δευτερότοκον θυγατέρα τῆς Ἄννης-Μαρίας-Ἰωσὴφ τοῦ ἐκ Λωραίνης πρίγκηπος Γύζη, κόμητος Ἀρκούρ».

Δέκα ἔτη ἀργότερον, ὁ κύριος δὲ Πὸν περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, θέλων ν' ἀποφύγῃ τὰς δαπάνας ἀντιγραφῆς, ἐσκέφθη νὰ ἐκτυπώσῃ τὰ τοιαῦτα ἀναγγελτήρια ἐπὶ μικρῶν τετραχίων χάρτου. Ἰδοὺ τί ἐν τῷ πρώτῳ ἐντύπῳ ἀναγγελτηρίῳ περιείχετο:

«Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία δὲ Πὸν ἦλθον ὅπως λάβωσι τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγγείλωσι τοὺς γάμους τοῦ μαρκησίου δὲ Πὸν, υἱοῦ των, μετὰ τῆς δεσποινίδος δὲ Βρός».

Ἔκτοτε τὰ ἀναγγελτήρια ἐγίνοντο πάντοτε ἔντυπα, ἐκ τούτων δὲ φυσικῶς παρήχθησαν τὰ συνήθη ἐπισκεπτήρια, τὰ ὁποῖα ὅμως ἐπὶ πολλὰ ἔτη μόνον οἱ εὐγενεῖς μετεχειρίζοντο, ἕως οὗ ἡ Γαλ. ἐπανάστασις ἐγενίκευσε τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Ἐν συνεδριάσει τῆς τεχνικῆς Ῥωσσικῆς Ἑταιρίας, ὁ κύριος Δέτμαρ ἐποιήσατο ἀνακοίνωσίν τινα περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τὸ πετρέλαιον καθίσταται στερεόν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι πᾶσαι αἱ ἐν Εὐρώπῃ γενόμεναι δοκιμαὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δὲν ἔληξαν εἰς εὐάρεστον ἀποτέλεσμα.

Οἱ ὄγκοι τοῦ, ὁποίους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπέτυχον ὅπως στερεοποιήσωσι, ἀποσυνετίθεντο εὐκόλως, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μεταμορφωθῶσιν, εἰ μὴ ἐντὸς ἀγγείων μὴ διαρρεόντων.

Τὸ στερεοποιηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Δέτμαρ πετρέλαιον παρέχει τὴν θέαν οὐσίας πηκτῆς (gelatine) καὶ διαυγοῦς. Ἐπιτυγχάνεται δὲ ἡ πῆξις διὰ τῆς βράσεως τοῦ πετρελαίου ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ καταστάσει διατελοῦντος μετὰ 2 0)0 μερῶν σάπωνος καὶ ὑπὸ θερμοκρασίαν 100 βαθμῶν. Ἡ πηχθεῖσα οὕτω μάζα ὑγροποιεῖται ἐκ νέου, ἐὰν προσθέσῃ τις ἐν αὐτῇ ὄξος ἢ στυπτηρίαν, ἀναδίδει δὲ τότε ζωηροτάτην φλόγα καὶ δὲν ῥυπαίνει τὴν θρυαλλίδα. Ἐν στερεᾷ καταστάσει οὐδεμίαν ὑφίσταται ἀλλοίωσιν ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι καὶ διατηρεῖται ἀβλαβὲς ἐντὸς ἁπλουστάτων κιβωτίων, ὧν ἡ ἀξία εἶνε πολὺ εὐθηνοτέρα τῆς τῶν πίθων. Καὶ δύναται νὰ πωληθῇ εἰς τὴν ἡμίσειαν τιμὴν τοῦ συνήθους πετρελαίου, ἕνεκα τῆς σπουδαίας ἐλαττώσεως τῶν δαπανῶν καὶ μεταφορᾶς.

Εἷς Ἀναγνώστης.

## ΥΓΙΕΙΝΗ

### Ὁ χορὸς ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν.

Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, καθ' ἣν ὁ χορὸς ἀποτελεῖ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν διασκεδάσεων, ὀλίγαι λέξεις περὶ αὐτοῦ ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν δὲν εἶνε βεβαίως περιττάι.

Πάντες οἱ περὶ τὴν ὑγιεινὴν ἀσχολούμενοι ἐκ συμφώνου παραδέχονται ὅτι ὁ χορὸς δύναται οὐ μικρὸν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἁρμονικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν, ὧν πρὸ πάντων χρήσιμος εἰς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκοῦντας, οἵτινες συνήθως ἄγουσι βίον καθιστικόν. Πράγματι ἐν τῷ χορῷ εὑρίσκονται πᾶσαι αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις, τὸ βάδισμα, το ἅλμα, ἡ ταχεῖα καὶ ἔρρυθμος κίνησις πάντων τῶν μελῶν τοῦ σώματος. Πλὴν δὲ τούτων ὁ χορεύων ὀφείλει νὰ τηρῇ ὀρθίαν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους καταβιβασμένους, τοῦθ' ὅπερ οὐ μικρὸν συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὔρυνσιν τοῦ στήθους· ἐντείνει ἢ κάμπτει ἐπανειλημμένως τὰ διάφορα μέλη, ἀναπηδᾷ καὶ μένει οἱονεὶ μετέωρος διὰ τῆς αἰφνιδίας ἐντάσεως τῶν ἀρθρώσεων, ἐπαναπίπτων δὲ αἰσθάνεται τὸν κλονισμὸν μεταδιδόμενον εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸν ὀργανισμόν· ἐξ ὅλης δὲ ταύτης τῆς κινήσεως ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἐπιταχύνεται, ἡ θερμότης αὐξάνει, ὅλος δὲ ὁ ὀργανισμὸς αἰσθάνεται ζωηρὰν καὶ εὐχάριστον τινὰ ἔξαψιν. Πάντα ταῦτα τὰ ἀποτελέσματα γίνονται καταφανῆ μάλιστα παρὰ τοῖς ἀσκοῦσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χοροδιδασκάλου. Οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι τοὺς μῦς τῶν

κατωτέρων μελῶν ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένους, καὶ ἀποτελοῦντας προφανῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἰσχνότητα τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος.

Ὁ περίφημος πλοίαρχος Cook ἐν τοῖς ταξειδίοις αὐτοῦ μετεχειρίσθη τὸν χορὸν καὶ ὡς ἀντίδοτον κατὰ τῆς νοσταλγίας, ὑφ' ἧς κατελήφθησαν οἱ σύντροφοι αὐτοῦ. Τέλος δὲ ὁ χορὸς καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους κοινωνικωτέρους πρὸς ἀλλήλους, περιποιεῖ εἰς τοὺς ποιοῦντας χρῆσιν αὐτοῦ εὐστροφίαν καὶ εὐκινησίαν, παρὰ δὲ ταῖς νεάνισιν εἶνε πολλοῦ ἄξιον μέσον πρὸς κανονισμὸν λειτουργιῶν τινων τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν.

Νῦν ὀλίγας λέξεις ἐξαιρετικῶς περὶ τοῦ στροβίλου (valse). Τὸν χορὸν τοῦτον δὲν δύνανται νὰ χορεύσωσι πάντες· τοῦτο δὲ διότι παρά τισιν ἐπιφέρει συμπτώματα ἀνάλογα πρὸς τὴν ναυτίαν, κεφαλόπονον, ἴλιγγον, ἐμετὸν, συγκοπὰς κ.τ.τ. Ὁ Trousseau ἀπέδιδε ποτὲ τὸν θάνατον νέας γυναικὸς, πασχούσης ἐλαφρὰν πάθησιν τῆς καρδίας, εἰς τὴν μανίαν ἣν εἶχε διὰ τὸν στρόβιλον. Δύναταί τις δ' εἰπεῖν ὅτι ὁ χορὸς οὗτος ἔχει ἄτοπα, ἅτινα δὲν ἔχουσιν οἱ ἄλλοι χοροὶ, οἱ ἠρεμώτεροι καὶ κανονικώτεροι.

Ὁ χορὸς δὲν εἶνε ἄσκησις ἀδιάφορος, καὶ ἂν καὶ ἡ ἐν μέτρῳ χρῆσις αὐτοῦ συνεπάγεται πραγματικὰς ὠφελείας, δύναται ὅμως νὰ ἀποβῇ ἐπιβλαβὴς, μάλιστα παρὰ ταῖς γυναιξὶν, ὅταν παραδίδωνται εἰς αὐτὸν ὑπὸ ὅρους ἀσυμφόρους, καὶ καθ' ὑπερβολήν. Ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ ἡ διασκέδασις αὕτη γίνεται σχεδὸν πάντοτε ἐν ἀτμοσφαίρᾳ πνιγηρᾷ αἰθουσῶν κεκλεισμένων, μετὰ στολῶν αἵτινες ἄγχουσι τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος χωρὶς νὰ προφυλάττωσιν αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀλλοιώσεων τῆς θερμοκρασίας ἐν ταῖς νυκτερινᾶις ὥραις, καθ' ἃς τὸ σῶμα ἐξηντλημένον αἰσθάνεται μεγίστην ἀνάγκην τῆς ἀναπαύσεως τοῦ ὕπνου.

Ἰδοὺ τί περὶ τούτου γράφει διάσημος Γάλλος καθηγητὴς τῆς ὑγιεινῆς·

«Ἡ πυρετώδης πρὸ ὀκταημέρου ὅλου παρασκευὴ τῆς ἐνδυμασίας, ἥτις ταράττει τὸ πνεῦμα μὲ ἀδιαλείπτους συγκινήσεις, ἡ μετατροπὴ τῆς νυκτὸς εἰς ἡμέραν καὶ τῆς ἡμέρας εἰς νύκτα, ἡ ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας διαμονὴ ἐντὸς πνιγηρᾶς ἀτμοσφαίρας καὶ μεμολυσμένου ἀέρος, οὗτινος τὸ ὀξυγόνον καταναλίσκουσι ἐναμίλλως στήθη καὶ κηρία ἀνημμένα, ἡ ἔξαψις τοῦ χοροῦ ἠρέμου μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς, ἀλλὰ μετατρεπομένου πρὸς τὸ τέλος διὰ τῆς ἐπισπεύσεως τοῦ ῥυθμοῦ εἰς μαινάδων καὶ κορυβάντων κινήσεις, ἡ ἐπερχομένη τῶν αἰσθήσεων μέθη καὶ τοῦ σώματος ὁ ὑπερβολικὸς κάματος, ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους ἐκείνου ἀπώλεια οὐ μικροῦ μέρους ἂν μὴ τῆς ἁγνότητος, ἀλλὰ πάντως τῆς ἀθωότητος τοῦ ἤθους, πρὸς πᾶσι δὲ τούτοις ἡ ἐν τοιαύτῃ ἐξάψει μετάβασις ἐκ τῆς πνιγηρᾶς ἐκείνης ἀτμοσφαίρας εἰς τὴν ψυχρὰν τῆς ἀμάξης, ἡ ὅλως παράκαιρος κατάκλισις εἰς ὕπνον, καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἀρύπνισις ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ μὲ τὸ πρόσωπον ὠχρὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ μελανοῦ κύκλου περιβαλλομένους, καὶ τὴν μελαγχολίαν ἣν ἐπαφίνει εἰς τὴν ψυχὴν ἡ *τρελλὴ διασκέδασις*, καὶ ἐπὶ τέλει ἡ ἐπανάληψις πάντων τούτων ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἑβδομάδος— ἰδοὺ ὁ βίος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ῥίπτονται νεάνιδες τρυφεραὶ, μόλις εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον τῆς ἡλικίας ἔτος, ἂν μὴ καὶ νεώτεραι. Εὐνόητον ὅτι τοιαύτην κατὰ τῆς ὑγείας πρόκλησιν ἡ ὑγιεινὴ δὲν δύναται νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ».

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ μοὶ ἐπαναφέρουσιν εἰς τὴν μνήμην ἓν τῶν λυπηροτέρων συμβάντων τῆς ἰατρικῆς μου πείρας.

Πρὸ δεκαπενταετίας ἐγνώρισα νεάνιδα, θυγατέρα πλουσίου ἐμπόρου, ἥτις ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἶχεν, ὡς λέγουσιν, ἀδύνατον τὸ στῆθος· λυπηρὰ δὲ προηγούμενα ὑπῆρχον πρὸς τούτοις ὡς πρὸς τὴν ὑγείαν εἰς τοὺς ἀνιόντας συγγενεῖς αὐτῆς. Τῇ ἐμῇ συμβουλῇ ἐξήγαγον αὐτὴν τοῦ παρθεναγωγείου, ἔνθα ἦτο οἰκότροφος, ἕνεκα συχνῆς βρογχίτιδος, ἐξ ἧς ὑπέφερε καὶ διὰ τὸ ἐλάχιστον κρυολόγημα. Νομίζω ὅτι τὴν βλέπω ἀκόμη ἐπανερχομένην εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος καὶ τοῦ κάλλους, μὲ ὅλα τὰ θέλγητρα τῆς δεκαεξαετοῦς ἡλικίας, εὐδαίμονα ἐν τῇ ζωῇ καὶ ὑπὸ πάντων θαυμαζομένην. Ἐπειδὴ ἤθελον νὰ τὴν ὑπανδρεύσωσιν, ἔφερον αὐτὴν εἰς τὰς συναναστροφὰς, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἦγε καθ' ὅλα τὸν θανατηφόρον ἐκεῖνον βίον, ὃν περιέγραψεν ἀνωτέρω ὁ σοφός μου συνάδελφος. Μετὰ τρεῖς μῆνας τοιούτου βίου ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐξαντληθεῖσα ἀπέκαμε· συμπτώματα δ' ἅμα ἐπίφοβα παρουσιασθέντα εἰδοποίησαν τοὺς γονεῖς περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ἐπειδὴ ἡ ἐποχὴ τῶν λουτρῶν εἶχε λήξει, ἔφεραν αὐτὴν εἰς θαλάσσια λουτρὰ, διὰ δὲ τῆς θεραπείας ταύτης καὶ τοῦ ἡσύχου βίου ἀνέκτησε τὴν ὑγείαν της. Ἀλλὰ τὸν ἀκόλουθον χειμῶνα ἤρξαντο ὁδηγοῦντες αὐτὴν πάλιν δὶς τῆς ἑβδομάδος εἰς τὰς πρὸς γάμον ἐκθέσεις ἐκείνας, ὁ δὲ φόβος μὴ στερηθῇ τὰς τοιαύτας διασκεδάσεις τὴν ἔκαμνε νὰ παρασιωπᾷ τοὺς πόνους οὓς ἠσθάνετο, σημεῖα τῆς ἀρχομένης σοβαρᾶς παθήσεως. Μετά τινας ἡμέρας ἐξ ἀφορμῆς μικροῦ κρυολογήματος ἤρχισε νὰ βήχῃ, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος φθίσις καλπάζουσα ἐθανάτωσεν αὐτήν.

Ἐπὶ τέλει, ἀφίνων εἰς τοὺς ἠθολόγους νὰ ἀποφανθῶσι περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν διασκεδάσεων τούτων εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐτυχίαν τῶν οἰκογενειῶν, εἰς τὴν σωφροσύνην τῶν γυναικῶν, εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, συμπεραίνω, μὲ κίνδυνον νὰ ἐκληρθῶ ὡς πνεῦμα ἀκαίρως λυπηρὸν, ὅτι οἱ χοροὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς μύκητας, ὧν οἱ καλλίτεροι μικρὰν ὅλως ἔχουσιν ἀξίαν.

**Dr Decaisne**

ΑΘΗΝΗΣΙ.— ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.